

Udskrift af dombogen

DOM

afsagt den 1. september 2016

i sag nr.

BS 1-89/2014:

Energi Viborg Kraftvarme A/S

Industrivej 40

8800 Viborg

mod

Skals Kraftvarmeværk A.m.b.a

c/o kasserer Svend Jensen

Vesterled 47

8832 Skals

og

Stoholm Fjernvarmeværk A.m.b.a.

Industrivej 16

7850 Stoholm Jyll.

og

Løgstrup Varmeværk A.m.b.a.

Kølsenvej 14A

8831 Løgstrup

Sagens baggrund og parternes påstande

I 2009 blev bl.a. Viborg Fjernvarme, Skals Kraftvarmeværk, Stoholm Fjernvarmeværk og Løgstrup Varmeværk enige om at undersøge mulighederne for at finde varmt vand i undergrunden, geotermisk varme. Viborg Fjernvarme udlagde omkostningerne til undersøgelsen, som herefter gik i gang. I foråret 2012 kom Viborg Fjernvarme i alvorlige likviditetsmæssige vanskeligheder, hvorfor Viborg Kommune blev bedt om at stille kommunegaranti. Viborg Kommune stillede en garanti, men krævede som en betingelse herfor bl.a., at geotermiprojektet blev overdraget til Energi Viborg Kraftvarme A/S, som er ejet af Viborg Kommune. Dette skete i marts 2012. Energi Viborg Kraftvarme A/S refunderede som et led i overdragelsen de omkostninger, som Viborg Fjernvarme havde afholdt.

Sagen omhandler, hvorvidt sagsøgeren, Energi Viborg Kraftvarme A/S (under sagen også betegnet Energi Viborg) har et krav mod de sagsøgte, Skals Kraftvarmeværk, Stoholm Fjernvarmeværk og Løgstrup Varmeværk (under sagen også betegnet omegnsbyerne) for deres andel af omkostnin-

gerne ved forundersøgelsen, afholdt før Energi Viborg Kraftvarme A/S overtog projektet. Parterne er også uenige om, hvorledes et eventuelt krav skal gøres op.

Energi Viborgs påstande:

Skals Kraftvarmeværk A.m.b.a tilpligtes principalt at betale 3.823.933,52 kr. mod, at Energi Viborg Kraftvarme A/S anerkender at tilbagebetale 5,1 % af de erstatninger og tilbagebetalte honorarer inklusiv tilkendte renter og med fradrag for afholdte sagsomkostninger, som Energi Viborg Kraftvarme modtager fra Ross Engineering A/S i den verserende voldgiftssag og fra Rambøll Danmark A/S i den verserende reklamations sag som følge af en endelig retsafgørelse eller forlig.

Det påstævnte beløb tillægges 64.019,97 kr. i kreditrente opgjort til og med den 9. marts 2013 og tillægges herefter procesrente i henhold til renteloven fra den 10. marts 2013 til betaling sker.

Skals Kraftvarmeværk tilpligtes subsidiært at betale et mindre beløb mod, at Energi Viborg Kraftvarme anerkender at tilbagebetale 5,1 % af de erstatninger og tilbagebetalte honorarer inklusiv tilkendte renter og med fradrag for afholdte sagsomkostninger, som Energi Viborg Kraftvarme modtager fra Ross Engineering A/S i den verserende voldgiftssag og fra Rambøll Danmark A/S i den verserende reklamations sag som følge af en endelig retsafgørelse eller forlig.

Det påstævnte beløb tillægges kreditrente i henhold til Samarbejdsaftalernes afsnit 5 til og med den 9. marts 2013 og tillægges herefter procesrente i henhold til renteloven fra den 10. marts 2013 til betaling sker.

Stoholm Fjernvarmeværk A.m.b.a. tilpligtes principalt at betale 3.524.017,17 kr. mod, at Energi Viborg Kraftvarme anerkender at tilbagebetale 4,7 % af de erstatninger og tilbagebetalte honorarer inklusiv tilkendte renter og med fradrag for afholdte sagsomkostninger, som Energi Viborg Kraftvarme modtager fra Ross Engineering A/S i den verserende voldgiftssag og fra Rambøll Danmark A/S i den verserende reklamations sag som følge af en endelig retsafgørelse eller forlig.

Det påstævnte beløb tillægges 58.998,80 kr. i kreditrente opgjort til og med den 9. marts 2013 og tillægges herefter procesrente i henhold til renteloven fra den 10. marts 2013 til betaling sker.

Stoholm Fjernvarmeværk tilpligtes subsidiært at betale et mindre beløb mod, at Energi Viborg Kraftvarme anerkender at tilbagebetale 4,7 % af de erstatninger og tilbagebetalte honorarer inklusiv tilkendte renter og med fradrag for afholdte sagsomkostninger, som Energi Viborg Kraftvarme modtager fra Ross Engineering A/S i den verserende voldgiftssag og fra Rambøll Danmark A/S i den verserende reklamations sag som følge af en

endelig retsafgørelse eller forlig.

Det påstævnte beløb tillægges kreditrente i henhold til Samarbejdsaftalernes afsnit 5 til og med den 9. marts 2013 og tillægges herefter procesrente i henhold til renteloven fra den 10. marts 2013 til betaling sker.

Løgstrup Varmeværk Varmeværk A.m.b.a. tilpligtes principalt at betale 3.074.142,64 kr. mod, at Energi Viborg Kraftvarme anerkender at tilbagebetale 4,1 % af de erstatninger og tilbagebetalte honorarer inklusiv tilkendte renter og med fradrag for afholdte sagsomkostninger, som Energi Viborg Kraftvarme modtager fra Ross Engineering A/S i den verserende voldgiftssag og fra Rambøll Danmark A/S i den verserende reklamations sag som følge af en endelig retsafgørelse eller forlig.

Det påstævnte beløb tillægges 51.467,04 kr. i kreditrente opgjort til og med den 9. marts 2013 og tillægges herefter procesrente i henhold til renteloven fra den 10. marts 2013 til betaling sker.

Løgstrup Varmeværk tilpligtes subsidiært at betale et mindre beløb mod, at Energi Viborg Kraftvarme anerkender at tilbagebetale 4,1 % af de erstatninger og tilbagebetalte honorarer inklusiv tilkendte renter og med fradrag for afholdte sagsomkostninger, som Energi Viborg Kraftvarme modtager fra Ross Engineering A/S i den verserende voldgiftssag og fra Rambøll Danmark A/S i den verserende reklamations sag som følge af en endelig retsafgørelse eller forlig.

Det påstævnte beløb tillægges kreditrente i henhold til Samarbejdsaftalernes afsnit 5 til og med den 9. marts 2013 og tillægges herefter procesrente i henhold til renteloven fra den 10. marts 2013 til betaling sker.

De sagsøgte påstande:

Principalt: frifindelse

Subsidiært: frifindelse for tiden

Mest subsidiært: frifindelse mod betaling af et mindre beløb efter rettens skøn.

Oplysningerne i sagen

Sagen er anlagt den 24. januar 2014.

Der har deltaget 3 dommere i sagens behandling, jf. retsplejelovens § 12, stk. 3, nr. 2 og nr. 3.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens §

218 a, stk. 3.

Boligselskabet Sct. Jørgen Viborg-Kjellerup, Boligselskabet Viborg, Energi Viborg Kraftvarme A/S, Løgstrup Varmeværk, Overlund Fjernvarmeværk, Skals Kraftvarmeværk, Stoholm Fjernvarmeværk og Viborg Fjernvarme - også kaldet projektdeltagerne - indledte i 2009 et samarbejde om at undersøge mulighederne for at producere varme ved hjælp af geotermisk varme. Samarbejdet blev ikke fra starten formaliseret, men foregik ved, at repræsentanter for parterne afholdt såkaldte styregruppemøder. Viborg Fjernvarme skulle lægge ud for udgifterne til undersøgelserne. Der blev ikke i starten søgt om kommunegaranti.

På møderne i styregruppen drøftede parternes repræsentanter bl.a. økonomien i projektet. På et styregruppemøde den 19. november 2009 udtalte direktør Henrik Juul Nielsen fra Viborg Fjernvarme under punktet finansiering, at han ”havde drøftet finansieringen med Kommunekredit. Kommunekredit må finansiere denne type projekter, når der foreligger et godkendt projektforslag. Der kan endvidere opnås kommunegaranti for projektet.”

Viborg Fjernvarme udarbejdede den 30. november 2010 en ansøgning om tilladelse til efterforskning og indvinding af geotermisk energi. Det fremgik af ansøgningen, at projektdeltagerne ville fordele udgifterne i forhold til deres tilledning af varme til ledningsnettet i 2009, såfremt der ikke blev etableret et geotermisk anlæg. Løgstrup Varmeværk havde en tilledning på 4,1 %, Stoholm Fjernvarmeværk havde tilledning på 4,7 %, og Skals Kraftvarmeværk havde en tilledning på 5,1 %.

I marts 2011 udarbejdede ingeniørfirmaet Rambøll Danmark A/S et projektforslag, og den 25. maj 2011 blev Ross Engineering A/S antaget til at stå for boreledelsen.

På et styregruppemøde den 23. september 2011 oplyste Henrik Juul Nielsen, at Viborg Fjernvarmes bankforbindelse midlertidigt vil dække finansieringsbehovet op til otte borehuller, og at ”Geotermiselskabet” havde ret til en kommunegaranti som følge af et godkendt projekt efter varmforsyningsloven.

I den følgende tid viste det sig, at udgifterne til projektet kunne blive større end budgetteret. På et styregruppemøde den 7. oktober 2011 oplyste Christian Hagelskjær, direktør i Energi Viborg, at bestyrelsen i Energi Viborg var ”bekymret over troværdigheden og tilliden til budgetudviklingen og dermed også til projektledelsen”. Bestyrelsen krævede, at der blev nedsat en ny følgegruppe til styringen af projektet, og at Dansk Fjernvarmes Geotermiselskab blev inddraget i projektet for at sikre den nødvendige ekspertise. Det hedder videre i referatet af mødet, at ”såfremt der ikke er opbakning til dette krav, så gør EVK opmærksom på, at jf. vores driftsaftaler

har EVK produktionsretten i Viborg og den fastholdes om nødvendigt ...".

Parterne formaliserede deres samarbejde i slutningen af 2011 i en "Samarbejdsaftale og aftale om fordeling af udgifter ved de indledende undersøgelser om geotermi i Kvols." Det hedder i aftalen bl. a.:

1.

..

Parterne har for tiden ikke forpligtet sig til at deltage i et fælles selskab, men forpligter sig med denne aftale til i fællesskab at afholde alle omkostninger ved de indledende undersøgelser, som er nødvendige og påkrævede til vurdering af, om etablering af et geotermisk anlæg er teknisk muligt og økonomisk forsvarlig ...

4.

.. Projektomkostningerne til forprojektet forventes på nuværende tidspunkt at beløbe sig til et beløb i størrelsesordenen ca. kr. 37 mio. ekskl. moms i henhold til budget for forundersøgelserne ..

Der er mellem parterne enighed om fælles betaling af *enhver* omkostning relaterende sig til forprojektet, herunder omkostninger til ansøgninger, gebyrer til offentlige myndigheder, konsulent-, ingeniør- og advokatbistand, omkostninger til prøveboringer, prøveudpumpning mv. ..

Såfremt projektet ikke gennemføres i forhold til det planlagte, fordeles omkostningerne mellem parterne i henhold til den fordeling, der vedhæftes denne aftale som **bilag 2**. Fordelingen sker efter de enkelte værkers leverede mængde varme an ledningsnettet i kalenderåret 2009.

Uanset om Viborg Fjernvarmes udlæg refunderes af andelsselskabet eller af de enkelte parter, har Viborg Fjernvarme krav på forrentning af udlæggene. Forrentning sker på tidspunktet for udlæggets afholdelse. Renten skal svare til den rente + provision, som Viborg Fjernvarme skal betale på sin kassekredit i sit sædvanlige pengeinstitut.

Hvis styregruppen godkender Viborg Fjernvarmes beslutning om at stoppe projektet - eller en sådan afgørelse træffes af styregruppen i øvrigt - idet der ikke længere er grundlag for at etablere et geotermisk anlæg, ophører denne aftale. I så fald opgøres alle omkostninger, herunder omkostninger til lukning af borerne i overensstemmelse med Energistyrelsens anvisninger herom, reetablering af området ved borerne m.v. i henhold til pkt. 4 ..".

Det fremgår videre af aftalen, at hvis en eller flere parter udtrådte af

projektet, havde de øvrige deltagere ret til at fortsætte projektet. Der skulle i den situation ske fordeling af udgifterne, og den udtrædende skulle betale sin andel inden 8 dage. En udtrædende part skulle så vidt muligt overdrage tilladelser mv. til de øvrige parter. Kunne dette ikke lade sig gøre, skulle parten fortsætte udadtil som del af projektet og friholde de andre deltagere. Der var efter aftalen ikke mulighed for senere at få dækket de udgifter, den udtrædende havde afholdt i forbindelse med udtrædelsen.

Det hedder endelig i aftalens pkt. 9.:

”Denne aftale ophører automatisk og uden varsel i tilfælde af, at der etableres et A.m.b.A eller andet selskab, som overtager de økonomiske forpligtelser. Dette gælder for de parter, der vælger at blive andelshavere/selskabsdeltager. Der præciseres således, at ingen part er forpligtet til at indtræde i andelsselskabet eller andet selskab.

Såfremt en eller flere parter ikke indtræder i andelsselskabet eller andet selskab, opgøres denne eller disses parter andel af omkostningerne på dette tidspunkt i overensstemmelse med fordelingsnøglen i bilag 2, og beløbet indbetales til Viborg Fjernvarme inden 8 dage.

Aftalen ophører ligeledes automatisk og uden varsel, hvis projektet stoppes, idet der dog i den endelige opgørelse medtages omkostninger til lukning af boringer m.v., jf. pkt. 3, ligesom evt. senere omkostninger, som følger af ejerskabet til boringerne fordeles i henhold til fordelingsnøglen, jf. også pkt. 3 ..”.

Den 26. januar 2012 opnåede parterne i samarbejdsaftalen tilladelse fra Klima-, Energi- og Bygningsministeriet til efterforskning og indvending af geotermisk energi. Efterfølgende blev arbejdet med at finde varmt vand påbegyndt.

Den 14. februar 2014 blev der afholdt møde i styregruppen. Projektledelsen foreslog en udvidelse af det eksisterende budget på 37 millioner + 20%, men ville dog gennemgå budgettet igen for at forsøge at holde projektet inden for det vedtagne budget. Viborg Fjernvarme oplyste på mødet, at man ikke længere havde økonomisk mulighed for at finansiere projektet, hvorfor det var nødvendigt med en kommunegaranti.

Den 17. februar 2012 søgte Viborg Fjernvarme på projektdeltagernes vegne om en kommunegaranti på 500 mio. kr. vedrørende forprojektet. Ansøgningen blev behandlet i Viborg Kommunes Økonomiudvalg, og det hedder i referatet af et møde den 22. februar 2012 i Økonomiudvalget bl.a.:

”Forinden der tages stilling til dels til Energi Viborg Kraftvarme A/S's deltagelse i det endelige geotermiprojekt og dels til ansøgning om

kommunal garantistillelse, er det er forudsætning,

- at** resultatet af prøveboringen vurderes tilfredsstillende ud fra de nødvendige analyser af vandmængder, og at temperaturforholdene på vandet er i orden og godkendt af Energi Viborg Kraftvarme A/S' bestyrelse,
- at** der fra styregruppen for geotermiprojektet udarbejdes et revideret budget for såvel forprojektet som for det endelige projekt med en positiv selskabsøkonomi - godkendt af Energi Viborg Kraftvarme A/S' bestyrelse samt af Viborg Kommune,
- at** der fra styregruppen for geotermiprojektet fremsættes et tilfredsstillende finansieringsforslag med positiv selskabsøkonomi - godkendt af Energi Viborg Kraftvarme A/S' bestyrelse samt af Viborg Kommune, og
- at** styregruppen udarbejder en realistisk tidsplan for projektet".

Den 6. marts 2012 blev der afholdt møde i styregruppen. Ifølge et referat fra mødet påtalte Christian Hagelskjær bl.a., at budgettet vedrørende forundersøgelsen fra den 31. januar til den 26. februar var vokset fra ca. 26,6 mio. kr. til 31,9 mio. kr. Henry Juul Nielsen beklagede dette og oplyste, at der havde været fakturaer, der ikke havde været bogført, og at økonomien i projektet fremover ville blive sikret ved, at der gik en meddelelse om leverancer til Viborg Fjernvarme. Vedrørende kommunegarantien udtalte Henry Juul Nielsen bl.a., at der gerne skulle foreligge en kommunegaranti fra Viborg Kommune den 21. marts 2016, idet der ellers ville opstå problemer med Viborg Fjernvarmes likviditet.

Den 16. marts 2012 meddelte Viborg Fjernvarmes bankforbindelse, Jyske Bank, at banken pr. 20. april 2012 ikke længere så sig i stand til at finansiere forprojektet. Banken ville frem til den 20. april 2012 stille en kredit på op til 65 millioner til rådighed under forudsætning af, at der blev stillet en kommunegaranti.

Den 16. marts 2012 sendte Viborg Fjernvarme supplerende materiale til Viborg Kommune vedrørende ansøgningen om kommunegaranti til opfyldelse af de krav, som kommunens økonomiudvalg havde stillet. Det fremgik af materialet, at man forventede, at de samlede omkostninger til forprojektet ville blive på 81,8 millioner, eksklusive omkostninger for retablering af borearealet, såfremt der ikke blev fundet varmt vand. Da Viborg Kommune havde anmodet projektdeltagerne om en redegørelse om, hvilke vilkår kommunen kunne stille for at yde en kommunal garanti for projektomkostningerne, udarbejdede Energi Viborg A/S' advokat en redegørelse herom den 16. marts 2012. Konklusionen i redegørelsen var, at økonomiudvalgets krav i forhold til en kommunegaranti bedst blev sikret

ved, at projektet blev overført til Energi Viborg A/S eller til et datterselskab i Energi Viborg-koncernen.

Den 28. marts 2012 blev der afholdt nyt møde i styregruppen. I mødet deltog bl.a. Viborg Kommunes kommunaldirektør, Lasse Jacobsen, som orienterede om den indstilling, kommunens økonomiudvalg på et møde den 26. marts 2012 havde afgivet til byrådet: ”..

at Viborg Kommune overfor Energi Viborg Kraftvarme A/S stiller garanti på 150 mio. kr. til de med forprojektet forbundne udgifter til optagelse af en byggekredit hos kommunekredit på følgende vilkår:

1. Geotermiprojektet overdrages til Energi Viborg Kraftvarme A/S, herunder at de nødvendige tilladelser, projektgodkendelsen og efterforsknings- og indvindingstilladelsen overføres til Energi Viborg Kraftvarme A/S.
2. Under forudsætning af at Viborg Kommune får indsigt i og accepterer de aftaler, der overtages, og allerede afholdte omkostninger, og at indgåede forpligtelser kan indregnes i varmepriserne.
3. Der skal indgås leveringsaftaler med de 4 distributører i Viborg, der afspejler og fastholder deltagernes fælles økonomiske interesser i projektet i gældsafviklingsperioden.
4. Viborg Fjernvarmes bestyrelse skal senest den 28. marts 2012, kl. 12, godkende ovennævnte vilkår (pkt. 1, 2 og 3). Efter den 29. marts 2012 kan udbetales fra Energi Viborg Kraftvarmes 25 mio. kr. til foreløbig godtgørelse af de udlæg, Viborg Fjernvarme har afholdt.
5. Der fremsendes fra Viborg Fjernvarme endelig opgørelse af de afholdte udgifter til geotermiprojektet. Opgørelsen påtegnes af en revisor, og efter Byrådets godkendelse vil restbeløbet kunne udbetales.
6. Der søges indgået tilsvarende leveringsaftaler med de 3 andre (Stoholm, Skals og Løgstrup Varmeværker).
7. Bestyrelsen ved Energi Viborg Kraftvarme A/S nedsætter et rådgivende geotermiudvalg bl.a. med repræsentanter fra distributørerne”.

På styregruppemødet stillede Hans Jørgen Pedersen fra Overlund Fjernvarme spørgsmålet, om interessenterne (projektdeltagerne) skulle betale i forhold til samarbejdsaftalen. Direktør Christian Hagelskjær svarede ifølge referatet, at han forventede, at interessenterne ville blive løftet ud af samarbejdsaftalen, men at dette dog skulle vurderes for en endelig afklaring. Søren Drejer, Løgstrup Varmeværk, spurgte om varmemærkerne i Stoholm, Løgstrup og

Skals ville blive tilbudt en tilsvarende aftale som distributørerne i Viborg, hvortil Christian Hagelskjær svarede, at ”modellen er opstillet således at EKV er sikre på at alle er med til at betale gælden i geotermiprojektet”.

Ansøgningen om kommunegaranti blev behandlet på et byrådsmøde den 28. marts 2012. Byrådet besluttede at stille en kommunal garanti på 150 mio. kr. og tiltrådte Økonomiudvalgets indstilling fra mødet den 26. marts 2012, herunder kravet om at geotermiprojektet skulle overdrages til Energi Viborg.

Som led i Energi Viborgs overtagelse af geotermiprojektet skulle parterne i samarbejdsaftalen overdrage deres andele af indvindingstilladelsen fra Energistyrelsen til Energi Viborg. Det hedder i enslydende breve af 30. april 2012 herom til omegnsbyerne bl.a.: ”Når vi har fået alle aftaler retur, vil vi indhente Energistyrelsen godkendelse i overensstemmelse med de almindelige vilkår. Energistyrelsens godkendelse indebærer, at Energi Viborg Kraftvarme A/S overtager alle rettigheder og forpligtelser i henhold til Energistyrelsens tilladelse og at (varmeværket) samtidig frigøres.”

Den 30. april 2012 blev der afholdt møde mellem omegnsbyerne og Energi Viborg Kraftvarme A/S. Der fremgår af mødereferatet, at omegnsbyerne anså sig løftet ud af projektet og ikke forpligtet til at indgå en varmeaftale med Energi Viborg for derigennem at medvirke til finansieringen af geotermiprojektet.

Til opfyldelse af Viborg Kommunes krav om at overdrage geotermiprojektet til Energi Viborg blev der 4. juni 2012 indgået en aftale mellem Viborg Fjernvarme (i aftalen benævnt VF) og Energi Viborg Kraftvarme A/S (i aftalen benævnt EVK). Det fremgår blandt andet af overdragelsesaftalen, at

”1.5 VF ønsker herefter at overdrage alle VF’s rettigheder og forpligtelser vedrørende projektet til EVK mod, at EVK samtidig overtager Forpligtelserne relateret til Projektet.

1.6 Denne Aftale fastsætter de nærmere betingelser og vilkår for overdragelsen af projektet fra VF til EVK til opfyldelse af Viborg Kommunes betingelser for meddelelse af en kommunal garantistillelse til gennemførelsen af Projektet ..

3.1 Overdragelsen af Projektet omfatter dels Forpligtelserne og dels alle VF’s rettigheder i relation til efterforskning og etablering af projektet, herunder myndighedstilladelser, aftaler, forsikringer, Areal, anlæg, driftsmidler og varebeholdninger om fattet af Projektet, som nærmere, men ikke udtømmende er specificeret under afsnit 4..”.

Det krav, som Energi Viborg har rejst under sagen, er udarbejdet på baggrund af en opgørelse af 17. januar 2013. Kravet er opgjort pr. 27. marts 2012, dagen før byrådets beslutning om overdragelse af projektet til Energi

Viborg. I opgørelsen hedder det bl.a.:

Opgørelse af afholdte omkostninger til geotermiprojektet pr. 27. marts 2012

Seismiske undersøgelser	2.866.142,78	
Ingeniørhonorar	8.967.132,66	
Energistyrelsen	100.000,00	
Arkæologiske undersøgelser	17.895,14	
Dansk Geotermi ApS	1.180.636,06	
Interne rådgiverhonorarer	54.642,00	
Viborg Fjernvarme, projektledelse	1.517.242,43	
Juridisk assistance	1.519.090,60	
<u>Revisorassistance</u>	<u>61.100,00</u>	16.283.881,67
Projektering i alt		
Udbudsomkostninger i alt		446.125,00
Køb af jord incl. indretning i alt		6.432.958,95
Boreomkostninger i alt		44.726.728,61
Opholdsomkostninger m.v. i alt		1.423.758,07
Forsikringspræmie	9.215.604,54	
Modtagne erstatninger	-4.246.571,13	
Landinspektør, tracér	385.893,92	
Erstatninger, udbetalt	171.777,63	
Tinglysninger	8.883,00	
Lagerleje, m.v.	125.048,46	
<u>Renter Viborg Fjernvarme</u>	<u>733.925,65</u>	6.394.562,07
<u>Ialt pr. 27. marts 2012</u>		<u>75.708.014,37</u>

..."

Bortset fra en mindre renteregulering er opgørelsen udgangspunktet for Energi Viborgs krav mod omegnsbyerne.

Ved brev af 7. februar 2013 anmodede Energi Viborg omegnsbyerne om betaling af disses andele af omkostningerne opgjort i overensstemmelse med samarbejdsaftalen.

Energitilsynet har behandlet spørgsmålet, i hvilket omfang de afholdte projektomkostninger kan indregnes i varmeprisen. Det fremgår af Energitilsynets afgørelse af 9. oktober 2014 bl.a., at en mindre del af de afholdte omkostninger til projektet ikke kan indregnes i varmeprisen. Afgørelsen er påklaget til Energiankenævnet.

Energi Viborg har taget forbehold om at kræve erstatning af Rambøll Danmark A/S i forbindelse med den rådgivning, der er ydet i forbindelse med projektet. Parterne har den 22. januar 2015 indgået en aftale om suspension af løbende forældelsesfrister.

Energi Viborg har den 23. januar 2015 anlagt voldgiftssag mod Ross Engineering A/S. Kravet er i henhold til aftalen mellem parterne maksimeret til 10 mio. kr. Sagen er efter det oplyste ikke afsluttet.

Forklaringer

Christian Hagelskjær har forklaret, at han i 2008 blev direktør i Energi Viborg. Han er oprindelig uddannet som maskinmester og har efterfølgende taget en lederuddannelse og afsluttet med en MBA. Han har fra tidligere ansættelser erfaring med etablering af produktionsanlæg. Energi Viborg indtrådte i sagen, da geotermi er en god overgang til grøn energi. Geotermi kan anvendes som varmekilde, og det er billigere end naturgas, som anvendes i det eksisterende kraft-varme-værk. Han var involveret i L90-projektet og sad derfor med til møderne fra starten. Det første budget for hele geotermiprojektet var på ca. 12 mio. kr. Det var aftalt, at omkostningerne skulle lægges ud af Viborg Fjernvarmeværk, og der blev mellem parterne aftalt en omkostningsfordeling. Der var allerede tilbage i 1996 indgået en distributionsaftale mellem Energi Viborg og Overlund Varmeværk, Boligforeningen Sct. Jørgen og Viborg Fjernvarme. I forbindelse med projektet kunne man vælge at fastholde den oprindelige aftale med de tre i Viborg, men man ville også gerne have omegnsbyerne med. Det gasfyrede varmeværk havde i sin tid kostet godt en halv milliard kroner, der skulle afskrives over 20 år. Da det var opfattelsen, at der var nok varme i geotermiprojektet, var tanken med at lave aftalen med omegnsbyerne, at distributionen af varme kunne ske via distributionsledninger ind til Viborg og ud til omegnsbyerne. Gennem hele projektperioden blev kommunegarantien løbende drøftet. Der var ikke stillet kommunegaranti til forprojektet, kun til det efterfølgende projekt. Der blev først indgået en formaliseret aftale med omegnsbyerne i 2011, så fra starten i 2009 frem til 2011 var der ingen formaliseret aftale mellem parterne. Samarbejdet hvilede dog fra starten på det princip, at alle omkostninger skulle deles mellem de deltagende parter.

I forbindelse med drøftelse af og aftale om fordeling af omkostningerne var der to scenarier. Det ene var ”dry hole”, og det andet var, at det gik godt. Hvis det gik godt, skulle der oprettes et nyt andelsselskab, der skulle stå for produktionen. Det var dog stadig sådan, at alle parter skulle betale for de omkostninger, som man havde været med til at beslutte i forløbet. Der blev i aftalen mellem parterne indlagt nogle ”stopklodser”, så det var muligt at udtræde undervejs, hvis man ikke længere ønskede at være med. Hvis man udtrådte, skulle man betale sin andel af de omkostninger, man havde været med til at beslutte. Fordelingsnøglen for betaling af omkostningerne var opgjort

ud fra det varmesalg, hver af parterne havde. Dette gjaldt dog ikke Energi Viborgs andel, idet de ikke sælger varme til slutkunder.

Under forløbet udviklede budgettet sig drastisk, og de udgifter, der løb på, var udgifter, som man ikke fra starten havde forholdt sig til. Budgetterne steg og steg, og det foruroligende.

Der var også på et tidspunkt problemer med at få tegnet en forsikring. Det var Viborg Fjernvarme, der skulle undersøge muligheden for at tegne forsikring, og på et tidspunkt var der et forsikringsselskab, der sprang fra, hvorfor der skulle findes et nyt forsikringsselskab. Forsikringen skulle afbøde de økonomiske konsekvenser, hvis det viste sig, at man ikke fandt tilstrækkeligt varmt vand i det vandførende lag.

På mødet, hvor samarbejdsaftalen blev indgået, var budgettet vokset til godt 37 mio. kr. plus yderligere 20 %. Der var ikke på dette tidspunkt tegnet forsikring. Der blev også på dette tidspunkt arbejdet på etablering af andelsselskabet, men der var nok mest fokus på boringen i Kvols. Man var også forholdsvis langt i planlægningen af transmissionsledningerne, og der var lagt nogle traceer ud. Der var i samarbejdsaftalen skrevet, at hvis der ikke var varmt vand i tilstrækkelig mængde, var der mulighed for at udtræde af projektet, og der var også mulighed for at fortsætte projektet alene efter de andres udtræden. Hvis man udtrådte, skulle man stadig betale sin andel af de allerede afholdte udgifter.

På styregruppemødet den 30. november 2011 var der ingen, der tog forbehold vedrørende etablering af andelsselskabet. Der blev heller ikke taget forbehold vedrørende tegning af forsikringer. Der blev ikke i øvrigt drøftet noget om, hvilke omkostninger der kunne dækkes via samarbejdsaftalen. Der var brugt flere penge, end der var budgetteret. Udgifterne blev hele tiden ved med at stige, og budgettet fulgte bare med op.

Der havde på et tidspunkt været et møde med Jyske Bank, der var bankforbindelse for Viborg Fjernvarme. Jyske Bank ville ikke fortsætte med at finansiere udgifterne til projektet, og dette var baggrunden for at søge en kommunegaranti. På styregruppemødet den 14. februar 2012 blev man enige om, at der skulle søges en kommunegaranti for det samlede anlæg på ca. 500 mio. kr.

Baggrunden for hans deltagelse i økonomiudvalgets møde den 18. januar 2012 var, at der skulle indhentes en tilladelse hos, fordi Energi Viborg er ejet af kommunen, idet der ellers ikke kunne etableres et andelsselskab. Kommunegarantien blev også drøftet på mødet, hvor Benny Ragner også deltog. Det var hans opfattelse, at kommunen havde pligt til at stille give en kommunegaranti, men kommunens embedsmænd havde en anden opfattelse. Energi Viborgs advokat skulle lave et notat, idet der skulle være sikkerhed for, at der blev opnået tilladelse, så Viborg Kommune kunne blive i projektet. Notatet

blev lavet, så det forelå på økonomiudvalgsrådet den 22. februar 2012. Det var alles opfattelse fra starten i 2009, at der kunne opnås en kommunegaranti. Hvis det fra starten var blevet oplyst, at der ikke kunne gives en sådan garanti, ville han have tænkt sig rigtig godt om, inden han lod Energi Viborg involvere sig i projektet. I 2009 og 2010 drøftede man ikke muligheden for at sælge projektet, idet alle havde den opfattelse, at der kunne opnås en kommunegaranti.

Rambøll lavede en projektredogørelse i marts 2012, og baggrunden for denne redogørelse var, at der var søgt en kommunegaranti. Kommunen stillede krav om en bedre belysning af, hvad der var i projektet, herunder en nærmere redogørelse for budgettet og budgetudviklingen. Budgettet var igen steget væsentligt, og det var på dette tidspunkt på godt 82 mio. kr. til forprojektet. Hvis der ikke blev stillet en kommunegaranti på dette tidspunkt, hang parterne på de samlede udgifter, og ikke kun på udgifterne til forprojektet. De samlede udgifter var på dette tidspunkt godt 86 mio. kr. Der var ikke mulighed for at fortsætte projektet, hvis Jyske Bank ikke ville fortsætte med at finansiere udgifterne, eller hvis ikke der blev stillet en kommunegaranti. Banken havde meddelt, at den ikke ville finansiere projektet efter den 20. april 2012, og Viborg Fjernvarme styrede derfor direkte mod en konkurs. Det ville blandt andet få konsekvenser for fjernvarmekunderne, idet der så ikke blev leveret varme. Det var nødvendigt at indkalde til et ekstraordinært økonomiudvalgsråd for at forhindre en konkurs. Det var nogle meget hektiske dage, idet der skulle findes en løsning. Man skulle både sikre, at Viborg Fjernvarmeværk kunne fortsætte med at levere varme, og at kommunegarantien ikke blev aktuel. Han ved ikke, hvilken holdning forvaltningen havde på dette tidspunkt. Der var fordele og ulemper ved de forskellige modeller, og det var, helt frem til afgørelsen blev truffet på økonomiudvalgsrådet den 26. marts 2012, et åbent spørgsmål, hvad der kom til at ske.

Baggrunden for vilkår nr. 3 i økonomiudvalgets indstilling var, at der skulle være en driftsaftale med de 4 distributører. Der var allerede en leveringsaftale med de 3 i Viborg. Baggrunden for vilkår nr. 6 var, at der ikke var en tilsvarende aftale med de omegnsbyerne. Disse skulle have samme mulighed, så de kunne få glæde af det varme vand. De skulle også være med til at betale udgifterne. Viborg Fjernvarme kunne have krævet de sagsøgte for betaling af udgifterne. Han tror, at dette ikke skete, fordi betaling ikke kunne redde projektet på dette tidspunkt.

Kommunaldirektør Lasse Jacobsen deltog i styregruppemødet den 28. marts 2012, idet der var et ønske fra økonomiudvalget om at orientere sig om, hvad der skete på mødet. Det var et positivt møde. Styregruppen var positiv over for, at projektet kunne fortsætte. Styregruppen blev nedlagt på dette møde, idet der i stedet skulle nedsættes et rådgivende geotermiudvalg. Det var et krav fra byrådet. Der opstod senere utilfredshed med, at bl.a. Energi Viborg og Viborg kommune fik plads i dette udvalg. Omegnsbyerne ønskede ikke at deltage under disse forudsætninger, så der blev nu holdt et oriente-

ringsmøde med dem.

Energi Viborg overtog nu projektet, og det krævede meget, og det var en meget travl periode. De regninger, der skulle betales, blev betalt af Energi Viborg på den måde, at der blev overført penge til Viborg Fjernvarme, så denne kunne betale regningerne. Der blev også betalt en del regninger af Energi Viborg. Herefter overtog Energi Viborg projektet.

Energi Viborg fik en byggekredit på 150 mio. kr. hos Kommunekredit, så regningerne kunne blive betalt, og de betalte herefter alle regninger i resten af projektperioden, indtil projektet blev lukket. Energi Viborg overtog projektet, inden der blev lavet en overdragelsesaftale. Hen på foråret 2012 blev der sendt et brev til omegnsbyerne med anmodning om disses overdragelse af deres andele af projekttilladelsen til Energi Viborg. Der var ingen drøftelser på dette tidspunkt.

Der blev forholdsvis hurtigt indgået en driftsaftale med de 4 distributører i Viborg. Det er aftalt, at de skal betale deres del af udgifterne via varmeprisen. Der blev også indgået distributionsaftaler. Boligselskabet Viborg indgik senere ligeledes en driftsaftale, hvori det er aftalt, at de ligeledes skal betale deres andel af udgifterne via varmeprisen.

Omegnsbyerne fik stort set tilbudt samme aftale som de 4 distributører i Viborg. Der var dog nogle forskelligheder, idet omegnsbyerne har egen varmeproduktion. Der blev talt om, at Energi Viborg kunne overtage produktionsanlæggene hos omegnsbyerne, hvis der ikke kom et geotermianlæg. Der blev ikke indgået en sådan aftale, men det betød ikke, at omegnsbyerne skulle slippe for at betale for de omkostninger, der var løbet på forprojektet frem til den 28. marts 2012. Hvis ikke omegnsbyerne skal betale noget, er det fjernvarmekunderne i Viborg, der kommer til at betale det hele.

På mødet den 30. april 2012 blev driftsaftalerne drøftet. L90-projektet, der ikke blev til noget på grund af finanskrisen, havde hele tiden været en del af projektet og var derfor også med i drøftelserne. Referatet fra mødet gengiver, hvad der blev sagt. Han har ikke frigjort omegnsbyerne fra samarbejdsaftalen, og han er heller ikke bekendt med, at andre har det.

I januar 2012 var der boret i 37 dage, hvilket havde medført udgifter på 26 mio. kr. Da der var boret i 130 dage, var udgifterne steget til 130 mio. kr., og man var stadig ikke nede ved det varme vand. Dette var uholdbart. Man fik derfor Dansk Geotermi ApS til at vurdere projektet. Alle muligheder for fortsættelse af projektet blev undersøgt. Herefter blev det besluttet at lukke projektet ned ved en såkaldt intelligent nedlukning. Omegnsbyerne blev orienteret herom på et informationsmøde den 15. juni 2012. Han deltog ikke i mødet. Det var først efter dette møde, at han første gang hørte om omegnsbyernes manglende vilje til at betale. Betaling er blevet drøftet flere gange. Det var den manglende betalingsvilje, der var baggrunden for, at der blev

indhentet et notat fra en advokat. Omegnsbyerne har flere gange spurgt til aftalen, men den blev i skuffen, indtil der var afklaring på betalingspørgsmålet.

Overdragelsen til Energi Viborg var en overdragelse af projektet i sin helhed, herunder overdragelse af tilladelser, forprojekt mv. Samarbejdsaftalen var ikke med som bilag i overdragelsesaftalen. Overdragelsesaftalen var en aftale, der var fremadrettet, hvorfor samarbejdsaftalen ikke var omfattet heraf.

Der skal ske skadesløsholdelse, hvis der er omkostninger, der ikke kan indregnes i varmeprisen. Energi Viborg har taget forbehold for at rejse krav over for Viborg Fjernvarme efter Energistyrelsens afgørelse. Der blev forsøgt lavet en suspensionsaftale, idet styrelsens afgørelse er påklaget til Energiklagenævnet. Viborg Fjernvarme ville ikke indgå en suspensionsaftale, hvorfor der er anlagt en voldgiftssag vedrørende en påstand på 6 mio. kr. Viborg Fjernvarme har fået betaling for alle de udgifter, de har afholdt. Energi Viborg har ikke fået nogen gevinst ud af at overtage projektet.

Udgangspunktet for den opgørelse, der er lavet af Energi Viborg over afholdte omkostninger, er et udarbejdet notat. Det er ved opgørelsen sikret, at der ikke er omkostninger med for perioden efter den 28. marts 2012, og der er hele vejen anvendt et forsigtighedsprincip. Der blev oprettet et datarum, hvor alle dokumenterne blev lagt ind, og omegnsbyerne og deres advokat kunne gøre sig bekendt med bilagene. I starten blev det ikke udnyttet af omegnsbyernes advokat.

Ross Engineering var boreleder og havde ansvaret for den tekniske del i forbindelse med projektet. Der blev lavet en teknisk rapport af en nordmand, der er ekspert i boring. Energi Viborg fik rapporten i efteråret 2014, og der blev peget på nogle ting, som ikke var i orden. Efter drøftelse af rapporten med Energi Viborgs advokat, hvor der blev peget fejl og mangler fra Ross Engineerings side, blev der anlagt en voldgiftssag med en påstand på 10 mio. kr. Lars Andersen fra Ross Engineering har, efter voldgiftssagen er anlagt, forskellige steder sagt, at man ikke har fulgt hans anbefalinger. Andersen har også givet oplysninger til Energitilsynet.

Omkostninger i forbindelse med Kvols 4 og 5 er ikke omfattet af de omkostninger, som man mener, at omegnsbyerne skal være med til at betale. De skal heller ikke betale for omkostningerne, der relaterer sig til traceerne.

Der er ikke anlagt sag mod Rambøll, idet der er lavet en suspensionsaftale. Der kan senere rejses sag.

Vedtægterne til andelsselskabet er aldrig blevet godkendt. Han kan ikke huske, om de foreslåede vedtægter er drøftet med Energi Viborgs bestyrelse. Energi Viborgs ejerandel af projektet var ikke ret stor, men de kunne som de andre deltagere få 1 person i bestyrelsen. Der var vigtigt for Energi Viborg, at varmen skulle ind omkring kraft-varme-værket i Viborg. Det var Energi Viborg, der skulle sende fakturaer ud også til omegnsbyerne. På den måde

kunne Energi Viborg sikre sig, at gælden fra geotermiprojektet blev afviklet via varmeprisen

L90-projektet var et affaldsforbrændingsanlæg, der skulle være i drift ca. 340 dage om året, og der skulle hele tiden produceres varme. Det var meningen, at man skulle have affaldsvarmen ”i bunden”, og så kunne man lukke op for varmen fra Kvols efter behov. Der skulle betales to forskellige beløb, alt efter hvor varmen kom fra. Det var Energi Viborg, der skulle bestemme, hvor den distribuerede varme kom fra. Der kunne opstå en problematik om, hvem der skulle bestemme, hvornår anlægget i Kvols skulle levere varme, og hvornår varmen skulle komme fra L90-projektet. Dette blev også drøftet inden den 28. marts 2012. Det var efter hans opfattelse en selvfølge, at L90-projektet stod for en del af leverancen af varme, og omegnsbyerne accepterede, at det var sådan.

Han gav på styregruppemødet den 14. oktober 2012 udtryk for det, som bestyrelsen i Energi Viborg havde bestemt. Der var vigtigt at slå fast, at det var Energi Viborg, der havde produktionsretten i Viborg. Hvis ikke dette var tilfældet, ville Viborg Fjernvarme heller ikke være med i projektet, idet Viborg Fjernvarme har pligt til at aftage varme fra Energi Viborg. Energi Viborg kunne derfor teoretisk ”trække tæppet”, hvis man ville. Han har ikke på mødetidspunktet forholdt sig til bemærkningerne vedrørende selskabsdannelsen. Selskabet blev ikke stiftet, idet forhandlingerne gik trægt. Viborg Fjernvarme og Energi Viborg har drøftet spørgsmålet om selskabets vedtægter. Det var Henry Juel Nielsen, advokat Uffe Steffensen, der var advokat for Viborg Fjernvarme, Benny Højholt og vidnet, der havde disse drøftelser. Arbejdet med stiftelse af selskabet blev nedprioriteret, idet der var så meget andet.

Der var vist Benny Ragner, der på økonomiudvalgsmødet den 18. januar 2012 nævnte kommunegarantien, og det var derfor, den blev drøftet. Kommunen anmodede herefter Energi Viborgs advokat om at undersøge dette spørgsmål. Der blev holdt mange møder med kommunen, og der er holdt flere møder, end dem der er omtalt i sagen. Det var forvaltningen, der udformede vilkårene for kommunegarantien. Der var Energi Viborgs holdning, at man fulgte de indstillinger, der kom fra kommunen. Det var ikke et projekt, som Energi Viborg som sådan havde lyst til at overtage, og det var et projekt, der var svært at overtage. Der var tale om en redningsaktion, så Viborg Fjernvarme undgik en konkurs, og forbrugerne i Viborg kunne få leveret varme. Der var nogle løsninger, der var bedre end andre. Den beslutning, der blev truffet den 28. marts 2012, var en fordel for Viborg Fjernvarme og de 4 distributører, hvis der blev fundet varme i Kvols. Omegnsbyerne ville på dette tidspunkt ikke indgå en aftale. De ville vente og se tiden an. Omegnsbyerne ville få en fordel, hvis de også fik en driftsaftale.

Det var nødvendigt at lave en ny driftsaftale vedrørende geotermiomkostningerne, ellers ville Viborg Fjernvarme gå konkurs. Der var ikke nogen driftsaftale med omegnsbyerne. Det var økonomiudvalget, der stillede vilkårene. Den eneste forskel fra tidligere var, at der nu blev en aftale med alle 4 distri-

butører og ikke kun med de 3.

Han kan ikke huske, om man på mødet den 11. april 2012, hvor der blev talt om betaling af gælden vedrørende geotermiprojektet, sondrede mellem det fremadrettede og bagudrettede.

Han kan heller ikke huske, om han har været involveret i den mail, der den 8. april 2012 blev sendt til Energistyrelsen. Der blev nogle gange drøftet noget vedrørende krav om betaling, og han sagde hver gang, at samarbejdsaftalen lå i skuffen og ville komme op på et tidspunkt, når de mere presserende problemer var løst. Hvis man var nået ned til det varme vand, ville der være blevet indgået en driftsaftale. Uanset om der blev fundet varmt vand eller ej, skulle omegnsbyerne være med til at betale udgifterne til forprojektet. Man begyndte at blive bekymret for projektet i slutningen af maj 2012. Der var mange problemer med borerne.

De lagervarer, der er nævnt i Energitilsynets høringsudkast af 4. april 2014, er bl.a. rør. Alle lagervarer er afhændet. Der er afhændet lagervarer i perioden fra den 12. februar 2014 til i dag. Arealet i Kvols er endnu ikke solgt, men det er meningen, at det skal sælges. Der skal laves noget retablering på stedet, inden det kan sælges. Det er forventet, at det skal gøres klar til anvendelse som landbrugsjord. Energi Viborg har ikke undersøgt muligheden for at sælge til nogen, der vil bore ned til det varme vand. Indvindingstilladelsen er givet tilbage til Energi styrelsen.

Viborg Fjernvarme har ikke betalt sin andel af udgifterne, men han ved ikke, hvorfor de ikke vil betale, og han kender ikke deres indsigelser. Påstanden i sagen mod Viborg Fjernvarme er en anerkendelsespåstand, ikke en betalingspåstand. Sagen mod Rambøll bygger på et rådgiveransvar, og drejer sig om 5 mio. kr., som hæftelsen er begrænset til.

I forbindelse med at samarbejdsaftalen blev indgået, blev det ikke drøftet, hvordan jorden eller rørene skulle indgå i opgørelsen, men han mener, at de nok skulle indgå ved, at der skete modregning.

Lasse Jacobsen har forklaret, at han har været kommunaldirektør i Viborg Kommune i godt 11 år. Kommunen blev involveret i projektet i Kvols i starten af 2012, hvor der blev informeret om, at der var brugt flere penge, end der var budgetteret med. Han blev første gang involveret i sagen i forbindelse med økonomiudvalgsmødet den 18. januar 2012. Det blev på mødet besluttet, at der skulle laves en undersøgelse, der beskrev projektets status. På mødet var der fokus på økonomien i projektet. Han kan ikke huske, om kommunegarantien blev drøftet på mødet. Efter mødet den 18. januar 2012 indkaldte han til flere møder, hvor det kom frem, at der var brugt mange penge på projektet, og at der var usikkerhed om forprojektet. Efter en nærmere undersøgelse kom sagen igen op på økonomiudvalgets møde den 22. februar 2012. Engang i marts 2012 kom det også frem, at Viborg Fjernvarme ikke havde økonomi til projektet, og at deres bank krævede, at der blev stillet en kommunegaranti. Ansøgningen om kommunegaranti kom ad flere gange, idet det

ansøgte beløb hele tiden steg. Han har aldrig været med til at udtrykke så kraftig kritik af et projekt som i denne situation. Det var hans opgave at rådgive politikerne i den forbindelse. Det var en politisk afgørelse, om der skulle stilles kommunegaranti eller ej, og det blev overvejet meget. Hvis der blev stillet en garanti, skulle der iværksættes tiltag, der minimerede risikoen for, at garantien blev aktuel. Ved at lægge projektet over til Energi Viborg opnåede man den størst mulige sikkerhed og indflydelse. Byrådet var på dette tidspunkt i en situation, hvor de havde ”pistolen for panden”. Enten stillede man en kommunegaranti, og så kunne projektet køre videre, eller også gjorde man ikke, og så ville projektet falde. Der var ingen andre end Energi Viborg, der kunne køre projektet videre.

Der blev holdt ekstraordinært byrådsmøde den 28. marts 2012, hvor det stod klart, at hvis ikke garantien blev stillet, ville projektet falde, og Viborg Fjernvarme ville standse sine betalinger. Viborg kommune ville opnå størst mulig indflydelse ved at lægge projektet over til Energi Viborg. Det var ikke nogen enkelt sag, og der var en politisk drøftelse af sagen. Det var en forudsætning, at de 4 distributører skulle tage deres del af det økonomiske ansvar ved projektet, også fremadrettet. Omegnsbyerne fik samme vilkår, men det var ikke en forudsætning, at de fortsat skulle deltage. Der er hans opfattelse, at omegnsbyerne ikke slap ud af deres forpligtelse til at betale de omkostninger, der allerede var løbet på. Vilkårene, der blev stillet af byrådet, drejede sig om det fremadrettede.

Han deltog i styregruppemødet den 11. april 2012, og på mødet orienterede han om den beslutning, der ville komme i løbet af dagen eller dagen efter. Han orienterede også om vilkårene for kommunegarantien. Der var ikke udelte begejstring for, at projektet skulle overgå til Energi Viborg, men der var kun den ene løsningsmulighed for kommunen. Der var ikke drøftelse om andre muligheder. Han har ikke givet udtryk for, at omegnsbyerne var frigjort for deres forpligtelse.

Han har ikke foretaget en vurdering af samarbejdsaftalen, og han kan ikke huske, om andre embedsmænd har. Det er Viborg Kommune, der har formuleret vilkårene for det fortsatte projekt. Forskellen mellem distributionsselskaberne og produktionsselskaberne blev ikke nærmere drøftet. Der var politisk stemning for, at omegnsbyerne fortsat skulle have mulighed for at være end del af projektet. Det var selvfølgelig med i kommunens overvejelser, om Viborg Fjernvarme kunne fortsætte eller ville gå konkurs. Det var efter hans opfattelse kun Energi Viborg, der havde kompetence til og mulighed for at videreføre projektet.

Svend Aage Thøgersen har forklaret, at han var bestyrelsesformand for Skals Kraftvarmeværk frem til 2014. Han var således også formand i perioden 2009-2012. Kraft-varme-værket har ca. 750 brugere, og der er 2 ansatte. Værket producerer selv varme ved anvendelse af gas.

Omegnsbyerne blev allerede involveret i geotermiprojektet i 2009. Det var et

godt alternativ til anvendelsen af gas, og det var også billigere. Det var meningen, at 90 % af varmen skulle komme fra geotermiprojektet. Det var Henry Juul Nielsen, der inviterede Skals Kraftvarmeværk med. På dette tidspunkt var varmeværkerne i Stoholm og Løgstrup allerede med. Man kendte ikke til prisniveauet på dette tidspunkt. Der var meningen, at der skulle stiftes et andelsselskab, og der skulle distribueres varme til Viborg og til omegnsbyerne.

Han deltog i styregruppemødet den 26. januar 2010. Han kan ikke huske diskussionen på mødet vedrørende prøvepumpning. Han mener, at et udkast til vedtægterne i andelsselskabet blev drøftet. Der har aldrig været diskussion eller drøftelser om et alternativ til andelsselskabet. Der var noget i de foreslåede vedtægter, der skulle rettes, men han kan ikke huske, hvem der skulle rette det.

Han deltog i styregruppemødet den 23. september 2011. Han kan huske, at der var nogle tal fremme. Han opfattede ikke, at der på dette tidspunkt var et problem med kommunegarantien. Han kan ikke huske, om det blev drøftet, om det var vigtigt med en kommunegaranti. Han kan heller ikke huske, hvem der sagde, at de havde krav på en kommunegaranti. På styregruppemødet den 7. oktober 2011 var der ikke nogen diskussion om § 20 i varmeforsyningsloven eller om dækning af omkostningerne ved forprojektet over varmeprisen. På styregruppemødet den 14. februar 2012 var der ikke drøftelser om vilkårene for en kommunegaranti. Han erindrer i hvert fald ikke, at det blev berørt.

På styregruppemødet den 19. marts 2012 blev det ikke drøftet, at det var en mulighed, at Energi Viborg skulle overtage projektet i stedet for et andelsselskab. Han kunne ikke have godkendt budgettet, hvis han vidste, at det var Energi Viborg, der skulle overtage projektet.

Han var på mødet i styregruppen den 28. marts 2012 skuffet over, at omegnsbyerne blev smidt ud af et godt projekt. De troede på dette tidspunkt stadig, at der var varmt vand i jorden. De var ikke forinden mødet blevet orienteret om, at Energi Viborg skulle overtage projektet. Han opfattede det sådan, at de blev smidt ud af projektet, og det blev ikke drøftet, at de stadig skulle betale. Der var heller ikke nogen, der sagde det.

Dagen før forhandlingsmødet mellem omegnsbyerne og Energi Viborg den 18. april 2012 modtog han udkast til aftalen. På mødet blev det ikke sagt, at omegnsbyerne stadig skulle betale for udgifterne. Det var en forudsætning i udkastet til driftsaftalen, at omegnsbyerne skulle afhænde deres produktionsapparat, og det kunne han ikke træffe afgørelse om. En sådan afgørelse skal træffes på en generalforsamling. Der var bekymring om, hvorvidt man ved indgåelse af driftsaftalen blev en del af Energi Viborg.

Der var også bekymringer vedrørende affaldsforbrændingsanlægget. Denne bekymring byggede han på, at der var begyndende mangel på affald. Dette var baggrunden for, at det måske ikke var et godt projekt. Han havde selv regnet på økonomien vedrørende geotermiprojektet, og det var stadig et for-

nuftigt projekt.

På informationsmødet den 30. april 2012 blev det ikke drøftet, at omegnsbyerne stadig skulle betale udgifterne i henhold til samarbejdsaftalen. De drøftede heller ikke driftsaftalen med Energi Viborg, idet det var nødvendigt med en generalforsamlingsbeslutning for at kunne sælge produktionsanlægget. Det var på informationsmødet den 15. juni 2012, at han første gang blev opmærksom på, at Energi Viborg ville undersøge, om der kunne opkræves et beløb hos omegnsbyerne i henhold til samarbejdsaftalen. Princippet i samarbejdsaftalen var, at alle deltagerne skulle betale efter en procentsats. Efter samarbejdsaftalen skulle Skals Varmeværk betale 5,1 %, hvis de var blevet bedt om det inden den 28. marts 2012, hvor de blev smidt ud. Efter de var smidt ud, skulle de ikke betale noget. De havde indflydelse på projektet, indtil de blev smidt ud, men efter da var deres indflydelse væk. Skals Kraftvarmeværk skulle have samme procentsats i ejerandelen, som de havde i samarbejdsaftalen. De var sure over, at de blev smidt ud, men der var ikke andre muligheder. Han ved ikke, hvad der ville være sket med hele projektet, hvis ikke der var blevet stillet en kommunegaranti.

Udkastet til driftsaftalen af 23. april 2012 var ikke det første udkast. Der havde været et tidligere udkast med et andet indhold. De har hele tiden fra Skals Kraftvarmeværk sagt, at de ikke kunne tiltræde aftalen, idet de skulle overdrage produktionsanlægget. Det lå på dette tidspunkt fast, at der ikke kom varme til Stoholm og Skals, hvorfor dem fra Løgstrup skulle tænke sig godt om. Han opfattede salget af produktionsanlægget som et krav og ikke noget, der skulle eller kunne drøftes. Det var fortrinsvis på grund af, at andelsselskabet ikke skulle oprettes, at de ikke ville tiltræde driftsaftalen. Han mener ikke, at de har sagt nej tak til varmeaftalen. Han ved ikke, hvad formålet med kommunens vilkår for at stille en kommunegaranti var. De ville ikke i Skals fortsætte i aftalen, uden at der blev stiftet et andelsselskab, hvor de havde indflydelse.

Poul Jørgensen har forklaret, at han tidligere har været bestyrelsesformand i Løgstrup Varmeværk. I dag er han næstformand. De kom ind i projektet på samme måde som Skals Kraftvarmeværk. Det var en stor del af varmeforbruget, der skulle og kunne dækkes via varme fra geotermiprojektet. Løgstrup Varmeværk har 740 forbrugere, og de producerer varme via gas.

På tidspunktet for styregruppemødet den 5. oktober 2011 var der brugt 12 mio. kr. til efterforskning og 280 mio. til projektet. Der var ikke på noget tidspunkt nogen, der stillede spørgsmålstejn ved, om der kunne stilles en kommunegaranti. Det var billigst at finansiere projektet via en kommunegaranti. På mødet den 5. oktober 2011 blev der ikke drøftet noget om reglerne for finansiering af udgifterne til forundersøgelser og de andre udgifter.

Vedtægterne til andelsselskabet blev drøftet og gennemgået med Viborg Fjernvarmes advokat, Tina Ladefoged. Der var meget fokus på at finde vand og ikke så meget fokus på andelsselskabet, men det skulle nok komme. Han

kan ikke huske, at der var sideløbende drøftelser om stiftelse af andelsselskabet, ligesom han heller ikke kan huske, om der var uenighed herom. Der var ikke drøftelser om vilkårene for en kommunegaranti, og det er hele tiden blevet sagt, at der ikke var problemer med en kommunegaranti. Der var heller ikke på styregruppemødet den 21. februar 2012 drøftelser herom, og heller ikke på mødet den 29. marts 2012 blev der drøftet vilkår for en kommunegaranti.

Han deltog ikke i styregruppemødet den 11. april 2012. Han deltog i mødet den 30. april 2012. Han følte på mødet, at omegnsbyerne var blevet smidt ud af projektet, hvorfor de drøftede, om og hvordan de kunne komme med igen. I begyndelsen af projektet skulle de alle være med i et andelsselskab, hvor de havde indflydelse, mens de nu skulle afhænde deres produktionsapparat. De ville ikke afhænde deres produktionsapparat uden at vide, om der var en gevinst i form af varmt vand. Der skulle i øvrigt også en generalforsamling til, idet bestyrelsen ikke kunne afhænde produktionsapparatet. Han syntes, at affaldsanlægget var ”en klods om benet”, men det var et nødvendigt onde. Det var et samlet hele, der gjorde, at Løgstrup Varmeværk ikke ville fortsætte med at være med. De ville ikke deltage i noget, hvor de ikke havde indflydelse, og de mistede derfor interessen for projektet, og det hele endte lidt i ingenting. Han kan ikke huske, hvad der står i referatet fra mødet den 18. april 2012 og heller ikke det, der står i udkast til driftsaftalen af 23. april 2012, pkt. 4.4., om, at varmekunderne i Løgstrup under alle omstændigheder skal deltage i betaling af omkostningerne. Han kan huske, at der var krav om salg af produktionsanlægget.

Han kan ikke huske, at der forud for mødet den 15. juni 2012 var stillet krav om betaling af de omkostninger, der var løbet på. Løgstrup Varmeværk ville gerne med i projektet igen, og det var på den baggrund, at der blev stillet krav om betaling. Han husker ikke, at der blev stillet krav om betaling for de allerede påløbne udgifter. Omegnsbyerne var ”vippet” ud af projektet, hvorfor de ikke længere havde indflydelse. Når de ikke havde indflydelse, skulle de heller ikke betale. Løgstrup Varmeværk deltog ikke i forhandlingerne med Energi Viborg, selvom de på dette tidspunkt stadig var en del af projektet.

Tonny Machenhauer har forklaret, at han var og stadig er medlem af bestyrelsen for Løgstrup Varmeværk. De var i bestyrelsen af den opfattelse, at geotermiprojektet var et godt projekt, der ville medføre en lavere varmepris.

På styregruppemødet den 21. februar 2012 blev der ikke drøftet noget om de vilkår, som kommunen kunne stille som betingelse for en kommunegaranti. Der har heller ikke på senere møder været drøftelser herom.

De var i Løgstrup Varmeværk kede af, at projektet skulle overtages af Energi Viborg, og de var ikke i tvivl om, at de nu blev hægtet af projektet. Han var ikke i tvivl om, at de i forbindelse med styregruppemødet den 28. marts 2012 blev løftet ud af projektet og dermed blev sat uden for indflydelse. Da de nu ikke længere havde nogen indflydelse, så var de også ”løftet ud af”

omkostningerne, der var løbet på. På styregruppemødet den 28. marts 2012 spurgte de kommunaldirektøren, om de var løftet ud af projektet, og det blev sagt, at det ikke var hensigten, og at man ville gøre alt for at få omegnsbyerne med igen. Han havde dog stadig opfattelsen af, at de var løftet helt ud af projektet og dermed heller ikke skulle betale noget.

Han deltog også i mødet den 30. april 2012, hvor de blev præsenteret for vilkårene for at fortsætte i projektet. De kunne ikke acceptere vilkårene om affaldsvarmen og overdragelse af produktionsanlægget. Der blev ikke forhandlet videre på mødet, idet Energi Viborg skulle gå hjem og se på, om driftsaftalerne kunne udfærdiges på anden måde. De hørte herefter ikke mere fra Energi Viborg. Det var hans opfattelse, at hvis de ville med i projektet igen, skulle de underskrive driftsaftalen.

Kris Sørensen har forklaret, at han var og er driftsleder på Stoholm Fjernvarmeværk. Han deltog i styregruppemødet den 21. februar 2012. På mødet drøftede man ikke de vilkår, som kommunen kunne stille i forbindelse med en kommunegaranti. På styregruppemødet var der heller ikke snak om vilkårene og heller ikke om, at Energi Viborg skulle overtage projektet. Det var først på styregruppemødet den 11. april 2012, at det blev oplyst, at Energi Viborg skulle overtage projektet. Det var de skuffede over i Stoholm Fjernvarmeværk, idet de mente, at de havde et godt projekt. Det blev ikke sagt, at de skulle betale for nogle af omkostningerne. Kommunaldirektøren sagde, at de var frigjort for alle forpligtelser.

Han deltog i mødet den 18. april 2012, men han kan ikke huske, om han deltog i mødet den 30. april 2012. Han kan huske, at der har været drøftelser vedrørende afhændelse af produktionsanlægget, og at varmen var dyrere i Viborg end i Stoholm. Der skete herefter ikke mere, og de hørte ikke mere til projektet. Han kan ikke huske, om han deltog i mødet den 15. juni 2012.

Advokat Tina Black Ladefoged har forklaret, at hun blev involveret i projektet i 2009. Uffe Steffensen var på daværende tidspunkt hendes kompagnon og advokat for Viborg Fjernvarme, og hun kom på denne baggrund ind i sagen. Hun repræsenterede Viborg Fjernvarme. Der er hende, der har konciperet samarbejdsaftalen. Hun havde drøftelser med Henry Juul Nielsen, og udkast til aftalen blev sendt til ham. Det blev senere sendt ud til hele gruppen. Der blev lavet 19 versioner af samarbejdsaftalen i advokatfirmaets system, inden der var et endeligt udkast klar.

Da der blev flere parter i projektet, blev det aftalt, at der skulle være flere om at dække udgifterne. Viborg Fjernvarmeværk skulle i starten lægge ud for udgifterne, og hvis projektet blev godt, skulle der laves et andelsselskab, der så skulle betale. Hvis projektet ikke blev en succes, skulle man falde tilbage på samarbejdsaftalen. Hvis forundersøgelserne viste, at der ikke var nok varmt vand, skulle man også falde tilbage på fordelingen i henhold til aftalen. Stopklodserne kom først ind i aftalen senere i forløbet. Baggrunden for stopklodserne var, at enhver af parterne kunne træde ud af projektet i forbindelse

med en stopklods. Den udtrædende skulle så alene betale for de investeringer, man havde været med til at beslutte. Man kunne også træde ud, hvis man ikke ville være med i andelsselskabet. Ingen af parterne var født eller tvunget medlem i et senere andelsselskab, hvilket fremgår af samarbejdsaftalens punkt 9. Man skulle dog stadig være med til at betale for de udgifter, man havde truffet beslutning om, selvom man ikke senere deltog i andelsselskabet. Der var ingen undtagelser for at deltage i betalingen, og det var enhver omkostning, som man skulle betale for, hvilket fremgår af samarbejdsaftalens punkt 4. Ideen med punktet i samarbejdsaftalen, ”generelt om udtræden”, var, at hvis man valgte at udtræde, skulle man betale sin andel, også hvis projektet blev en succes. Hvis man udtrådte, havde man ikke flere rettigheder og heller ikke flere forpligtelser. Der var nok en forventning om, at der blev stillet en kommunegaranti, men hun har ikke deltaget i drøftelserne herom. Hun har heller ikke deltaget i drøftelser vedrørende etablering af andelsselskabet, men hun ved, at drøftelserne vedrørende selskabets etablering ikke var færdige. Parterne havde vel en forventning om, at alle udgifter kunne indregnes i varmeprisen, men det blev ikke drøftet.

Hun kan ikke huske indholdet af overdragelsesaftalen mellem Energi Viborg og Viborg Fjernvarmeværk, men hele forudsætningen for det videre forløb var, at projektet blev overdraget til Energi Viborg. Hun har ikke rådgivet om varmforsyningslovens § 20. Det var parternes forudsætning, at omkostningerne ved projektet kunne indregnes i varmeprisen. Det var indregningsprincippet, der var baggrunden for formuleringen af punkt 1, næstsidste afsnit, i samarbejdsaftalen. Hun mindes imidlertid ikke drøftelser herom.

Advokaterne hos Horstmann advokater er procestilvarslet af begge parter i en anden verserende sag om geotermiprojektet. Der er ikke rejst andre krav mod advokatkontoret, heller ikke fra Energi Viborg.

I forbindelse med overdragelsesaftalen mellem Energi Viborg og de øvrige deltager blev der ikke drøftet noget om et krav mod omegnsbyerne. Det er ikke specifikt drøftet, at Energi Viborg skulle overtage eventuelle krav mod omegnsbyerne. Hun har ikke deltaget i møder i forbindelse med drøftelserne om kommunegarantien.

Christian Engstrøm Jensen har forklaret, at han blev involveret i projektet fra starten, og han arbejdede i starten som almindelig projektingeniør på projektet. I 2011 blev han projektleder. Han var i hele perioden ansat hos Rambøll. Han fungerede også som sekretær for styregruppen. Viborg Fjernvarme var projektholder, og Rambøll var sparringspartner. Det var Viborg Fjernvarme, der indgik alle aftaler. På styregruppemøderne afrapporterede Viborg Fjernvarme til de øvrige deltagere og orienterede om det, der var sket siden sidst. Viborg Fjernvarme fungerede som kassekredit for det andelsselskab, der senere skulle stiftes. Han har hørt om samarbejdsaftalen, men kender den ikke nærmere, da den ikke var inden for hans område. Det var ikke på tale, at der skulle stilles kommunegaranti, idet Viborg Fjernvarmes pengeinstitut havde accepteret at betale, indtil andelsselskabet blev stiftet.

Det var Energi Viborg, der stillede krav om affaldsprojektet. Der blev herefter taget højde for dette projekt. Varmen fra affaldsprojektet skulle føres ind til Viborg via en transmissionsledning. Dette indgik i de økonomiske beregninger. Affaldsprojektet skulle have første prioritet, og derefter skulle varmen fra geotermiprojektet lægges ovenpå. I de situationer, hvor der blev produceret affaldsvarme, ville behovet for varme fra geotermiprojektet ikke være så stort. Det trak ud med stiftelse af andelsselskabet, men han kan ikke huske hvorfor.

Baggrunden for den kraftige udvikling i budgettet var, at prøveboringen skulle laves om til en produktionsboring, og fordi de for at udnytte borehovedet satte gang i boringen af Kvols 3, som var en produktionsboring. Kvols 3 var en skråboring, som er en produktionsboring, der kunne bruges efterfølgende.

I februar/marts 2012 havde Viborg Fjernvarme nogle forhandlinger blandt andet med sit pengeinstitut, som ikke længere ville finansiere projektet. Pengeinstituttet stillede krav om en kommunegaranti, hvorfor man arbejdede videre med det. Hvis ikke der blev stillet en kommunegaranti, ville Viborg Fjernvarme gå konkurs, og der var så ikke penge til det fortsatte projekt.

På styregruppemødet den 28. marts 2012, hvor kommunaldirektør Lasse Jacobsen deltog, blev der stillet betingelser for projektet. Essensen af det hele var, at Energi Viborg skulle overtage projektet, ellers ville kommunen ikke stille nogen garanti. Der blev på mødet fra nogle af deltagerne stillet spørgsmålstejn ved, om man var med i projektet eller ej. Han kan dog ikke huske nærmere, hvad der blev sagt. Omegnsbyerne var frustrerede over, at de ikke kunne få konkret svar på deres videre deltagelse i projektet. Det blev oplyst, at alle skulle deltage i betalingen af gælden. Det blev sagt, at den 28. marts 2012 ville hele boet blive gjort op, og så skulle man betale sin andel. Der blev ikke konkret sagt, at omegnsbyerne skulle betale, men det blev sagt, at man blev "løftet ud af projektet" og kunne komme med igen ved en ny aftale. Styregruppen blev herefter til en følgegruppe, så alle fortsat kunne følge med i projektet.

Han kender varmforsyningsloven, men kender ikke nærmere til bestemmelsen i § 20. Han har ikke set samarbejdsaftalen, så han ved ikke, hvad den regulerer. Der er ham, der har skrevet mødereferaterne fra styregruppen. Når han havde lavet dem, blev de sendt til Henry Juul Nielsen. Efter overdragelsen af projektet blev referaterne sendt til Benny Ragner eller Christian Hagenskjær. Der var, først når Henry Juul Nielsen og senere Benny Ragner havde modtaget referaterne, at de blev sendt til de andre deltagere. Benny Ragner blev en del af projektledelsen lige efter nytår 2012, derfor fik han sendt udkast af referat fra mødet den 28. marts 2012. Han kan ikke huske, hvorfor der i referater er udgået noget tekst af det, som Lasse Jacobsen har sagt. Han har formentlig drøftet dette med Benny Ragner.

Affaldsanlægget blev lagt i mølpose, idet der grundet krisen ikke var økono-

misk grundlag for at lave et affaldsforbrændingsanlæg. Varmeprisen ville blive for høj. Det var økonomien i det samlede projekt, der var afgørende for, hvor varmen skulle komme fra. Fordelingen af varmen er bestemt af varmforsyningsloven. Omegnsbyerne måtte producere deres egen varme, hvis de kunne producere den billigere end varmen fra affaldsanlægget.

Mette Urup har forklaret, at hun blev ansat hos Energi Viborg den 15. januar 2001. Hun er uddannet statsautoriseret revisor. Hun har været med i projektet siden 2011. Det er Viborg Fjernvarme, der har lavet opgørelsen over anlægsudgifter for perioden primo 2009 til ultimo april 2012, der er vedlagt som bilag til overdragelsesaftalen. Den er lavet med udgangspunkt i Viborg Fjernvarmes bogholderi. Skæringsdatoen ultimo april var begrundet i, at Viborg Fjernvarme også betalte udgifter efter mødet i marts. Opgørelsen skulle behandles på byrådsmødet i maj 2012. Efter byrådsbeslutningen den 28. marts 2012 betalte Energi Viborg 28 mio. kr., og der blev efterfølgende betalt et mindre beløb. Det sidste beløb på 27 mio. kr. blev betalt i forbindelsen med den endelige overdragelse i juni 2012.

Opgørelsen af 4. januar 2013 skulle laves, så man kunne finde ud af, hvilke udgifter der var løbet på, inden projektet blev overdraget. Det er hende, der har lavet opgørelsen. Hun tog udgangspunkt i Viborg Fjernvarmes bogholderi, som Energi Viborg havde fået i kopi. Hun var inde i hvert bilag, og alt blev sammenholdt med deres eget bogholderi. Energi Viborg begyndte at betale regninger allerede efter den 28. marts 2012. Det er baggrunden for, at Energi Viborgs opgørelse kommer til et højere beløb, end Viborg Fjernvarme gjorde. Der blev både pillet omkostninger ud, og andre kom til. De ældste omkostninger var dem, der var nemmest at få styr på. Jo tættere på overdragelsestidspunktet, jo sværere var det at periodisere udgifterne. Derfor drøftede hun også periodiseringen med Energi Viborgs advokat, så det kunne blive så rigtigt som muligt. Hvis der var tale om boreomkostninger, blev de delt op. Udgiften til boreriggen blev opgjort pr. dag, så det var nemt. Al indkøb til Kvols 4 og 5 er ikke taget med, selvom indkøbene var sket inden overdragelsen. Det opborede materiale, der lå på pladsen, blev ikke taget med, idet regningen for bortskaffelse af dette materiale, ikke var kommet på opgørelsestidspunktet. Det er en "forsigtig" opgørelse, der er lavet, så tvivl er kommet omegnsbyerne til gode. Der skulle også ske en opgørelse af indtægterne efter skæringsdatoen. Omkostningerne vedrørende forsikringsskaden strækker sig over en længere periode, og derfor er indtægten fordelt forholdsmæssigt hen over perioden. Forsikringspræmien vedrørende "dry hole" blev betalt vist nok i februar 2012. Udgiften var således afholdt inden overtagelsen, og derfor er den taget med i opgørelsen med en forholdsmæssig andel. Renteberegningen er foretaget af Viborg Fjernvarme og er meget omhyggelig. Der var lavet et regneark for hver dag. Renteberegningen blev drøftet med advokaten, og da Energi Viborg begyndte at betale, var det deres rentesats, der blev anvendt. Den var i øvrigt mindre end Viborg Fjernvarmes rentesats.

Ved udarbejdelsen af renteopgørelsen har hun trukket de renter ud, som Viborg Fjernvarme havde beregnet. Derefter har hun beregnet renter med Ener-

gi Viborgs rentesats og krediteret eventuelle indlånsrenter. Da fakturaen er udstedt den 9. februar 2013, er der beregnet renter til den 9. marts 2013. Beløbet på 5.000 kr. er en overtræksprovision til Jyske Bank. Energi Viborgs revisor har gennemgået opgørelsen og foretaget stikprøvevis kontrol. Der mest udfordrende var periodiseringsprincipperne, og dem var revisoren overordnet enig i. Energi Viborg lagde omkring den 10.-12. marts 2013 alle bilag ind i et datarum, og der blev også lavet nogle oversigter, der blev lagt ind samme sted. Omegnsbyerne havde adgang til at se alt det, der lå i datarummet.

Hun har været involveret i sagen med Energitilsynet, idet der er en del tal i denne sag. Pålægget fra Energitilsynets sekretariat om at indsende en ny prisansmeldelse og nyt grundlag for varmeprisen blev givet, fordi Energitilsynet havde vurderet, at der var nogle omkostninger, der ikke var indregningsberettigede i varmeprisen. Det var aftalt, at Energi Viborg skulle udfærdige et nyt budget, så styrelsen kunne se, at disse omkostninger ikke blev indregnet i varmeprisen. Herefter kunne afgørelsen så ankes. Der skal findes anden finansieringsmulighed vedrørende de beløb, der ikke må betales af varmekunderne.

Energistyrelsen har oplyst, hvilke grupper af omkostninger, der ikke kunne anerkendes som indregningsberettigede i den fremtidige varmeudgift. Herefter er der foretaget en fornyet gennemgang af alle udgifterne. En del af det, der var på lager, er blevet solgt og beløbet godskrevet opgørelsen. Udgifterne til lageromkostninger og finansiering skulle ligeledes fordeles forholdsmæssigt. Nogle af de fremrykkede omkostninger havde efter styrelsens opfattelse ikke været nødvendige at afholde tidligt i forløbet, hvorfor disse omkostninger skulle fratrækkes. Udgifterne til planlægning af traceer, ca. 2,2 mio. kr., måtte heller ikke medtages. Det største beløb vedrørte selve den beregning, der blev foretaget for at få undersøgt, om projektet havde ”sin gang på jord”. Energitilsynet har i første omgang skønnet over de forskellige udgifter, og herefter er der foretaget en endelig beregning.

Da mødet den 15. juni 2012 blev holdt, var projektet meget tæt på nedlukning, og derfor blev omegnsbyerne og de andre parter orienteret om blandt andet økonomien. Der var en, der spurgte, om omegnsbyerne skulle betale i henhold til samarbejdsaftalen. Baggrunden herfor var noget, der havde stået i en avisartikel. Hun svarede meget forsigtigt, at det skulle man have afklaret via en advokat. Hun mente umiddelbart, at det var tilfældet, men valgte en forsigtig løsning, idet hun ville høre Energi Viborgs advokat herom, inden der blev givet et endeligt svar. I brevet af 25. april 2012 stod der, at omegnsbyerne og de andre 4 distributører blev frigjort i henhold til Energitilsynets tilladelse, hvilket var baggrunden for, at hun gerne ville have det undersøgt. Hun kan ikke huske, om brevet af 25. april 2012 blev nævnt på mødet, men det var det, der stod i en avisartikel, der var årsag til drøftelserne. Hun kunne ud af samarbejdsaftalen se, at omegnsbyerne skulle betale deres andel af omkostningerne. Hun blev som mødeleder spurgt, om det stadig var gældende, men det svar udskød hun, så en advokat kunne undersøge dette. Spørgsmålet

er drøftet internt hos Energi Viborg, hvor man havde den opfattelse af, at omegnsbyerne skulle betale.

I forbindelse med opgørelsen af omkostningerne til projektet, var udgiften til dry hole-forsikringen ”oppe at vende”, idet den var en stor enkeltpost i opgørelsen. Hun tog beløbet med, idet den var taget med i samarbejdsaftalen. Der var tale om et engangsbeløb, hvilket blandt andet er baggrunden for, at udgiften blev taget med. Hun har ikke nærmere vurderet, om en eventuel indtægt fra forprojektet skulle have været med, men der stod noget herom i samarbejdsaftalen. Hun har ikke periodiseret denne udgift, da der var tale om et engangsbeløb. Forsikringssummen var ikke kommet til udbetaling inden den 28. marts 2012, men hændelsen, der var grundlag for udbetalingen, var sket inden, hvorfor beløbet er taget med som udgift. Da boringen ikke blev gennemført som planlagt, er forsikringssummen ikke kommet til udbetaling. Når grunden i Kvols er genskabt som landbrugsjord, skal den gøres klar til salg. Indtægter fra salget skal efter hendes opfattelse ikke tages med i opgørelsen.

Der skal også laves en opgørelse til varmekunderne over de udgifter, som ikke kan indregnes i varmeprisen, som varmekunderne skal betale, og derefter skal der oplyses om afviklingen af disse udgifter. Denne opgørelse er ikke endelig lavet endnu. Der er et oplæg, hvori det er anført, at der frem til 2033 skal ske en forhøjelse af varmepriserne, men man ved endnu ikke, om man får lov til dette. Der er ikke lavet en særskilt opgørelse til omegnsbyerne vedrørende de indregningsberettigede omkostninger på ca. 8 mio. kr.

Det er hende, der har lavet redegørelsen over de fremrykkede omkostninger. Den er lavet på baggrund af Energitilsynets tilladelse. Der er et beløb på 30.000 kr., som er øvrige fremrykkede omkostninger i henhold til Energi Viborgs bogholderi. Dette beløb er ikke opkrævet hos omegnsbyerne, men det er resten. Der er lagt op til, at der skal ske genberegning af omkostningerne, men hun forventer kun småjusteringer. De store omkostninger vedrører Kvols 2 og 3, og det er hendes personlige vurdering, at omkostningsbeløbet ikke ændrer sig voldsomt. Hun kender sagens bilag så godt, at hun ved, at de fleste af omkostningerne vedrører Kvols 2 og 3. Hun er bekendt med Lars Andersens opfattelse af udgifterne til Kvols 2 og 3 og med, at der er nogle af omkostningerne, som han mener, man ikke kan medtage i opgørelsen.

I perioden omkring drøftelse af kommunegarantien har hun deltaget i nogle møder, idet Viborg Fjernvarmes likviditet var ved at slippe op. Hun blev bekendt med notatet fra advokaten vedrørende vilkår for kommunens garanti-stillelse, da det var udarbejdet. Hun var involveret i økonomidelen i forbindelse med Energi Viborgs eventuelle overtagelse af projektet. Hun er ikke i stand til at forklare, hvad Energi Viborgs holdning var til at overtage projektet efter den model, der er skitseret i advokatens notat. Hun kan ikke huske, om hun på mødet den 19. marts 2012 kendte notatet fra advokaten. Notatet var lavet til Viborg Kommune. Hun så i hvert fald notatet i forbindelse med, at Energi Viborg overtog projektet. Hun kan ikke sætte tidspunkt på, hvornår man internt hos Energi Viborg drøftede spørgsmålet om betaling fra om-

egnsbyerne, men det er drøftet flere gange.

Benny Højholt har forklaret, at han er ansat som kraft-varme-chef hos Energi Viborg. Han er uddannet maskin- og energiingeniør. Han blev involveret i geotermiprojektet i 2009 og blev slutningen af november 2011 en del af projektledelsen. Der er ham, der har skrevet brevet af 8. april 2012. En del af forpligtelsen i forbindelse med projektet var at holde Energitilsynet orienteret om forløbet af projektet. Hensigten med brevet var at orientere Energitilsynet om, at det nu var Energi Viborg, der havde overtaget forpligtelserne vedrørende projektet og dermed også omkostningerne. En overtagelse af projektet medførte også, at Energi Viborg overtog tilladelsen fra ministeriet til at bore og undersøge, om der var vand i undergrunden. Det var alene denne tilladelse, der blev overtaget af Energi Viborg. Brevet af 8. april 2012 var alene en orientering til styrelsen og ikke en ændring af, hvem der skulle betale. Han kender indholdet brevet af, men han kan ikke huske, om han har været med til at skrive det. Sidste afsnit i brevet vedrører forpligtelserne i henhold til tilladelsen til at bore.

Han deltog i mødet den 11. maj 2012. Der var ingen bemærkninger fra omegnsbyerne og heller ingen indsigelser vedrørende overdragelse af tilladelserne, der nu var på plads. Der var ikke drøftelser om samarbejdsaftalen.

Han har været med til at udarbejde udkastet til driftsaftalen vedrørende varmemforsyning. Formålet med aftalen var, at producere billig varme fra geotermiprojektet og billig varme fra affaldsanlægget. Aftalen skulle også regulere forholdet, hvis det ikke kunne betale sig at lægge transmissionsrør. Der skulle så laves en prisaftale. Det var en forudsætning, at Energi Viborg skulle overtage produktionsanlæggene hos omegnsbyerne, ellers kunne man ikke lave en prisharmonisering, hvilket er et krav i varmemforsyningsloven. Omegnsbyerne kunne også få del i en billigere varme fra affaldsanlægget. Der skulle via aftalerne afskrives på gælden vedrørende geotermianlægget. Der var i driftsaftalens pkt. 4.4. taget højde for den situation, at der ikke var varme nok fra geotermianlægget. I pkt. 8.5 var der taget højde for den situation, at anlægget ikke blev etableret. Omegnsbyerne var utrygge ved, at Energi Viborg skulle overtage deres produktionsanlæg, og der var også utryghed vedrørende affaldsanlægget. Så længe der ikke var fundet vand, var der i øvrigt ingen, der ville indgå aftaler. Det var ikke et krav fra Energi Viborg, at produktionsanlæggene skulle overtages, men det var et tilbud. De kom aldrig til at drøfte detaljerne i driftsaftalen. Der har været afholdt to informationsmøder, og der har også været møder i styregruppen. På styregruppemødet den 28. marts 2012 blev det nævnt, at det var samarbejdsaftalen, der var gældende indtil videre. Viborg kommunes oplæg var, at der skulle laves varmeaftaler med distributørerne i Viborg og med omegnsbyerne. Formålet var, at de alle kunne få del i den billige varme, og at man på den måde kunne aftale, at udgifterne til projektet kunne betales af over varmeprisen. Driftsaftalen skulle således regulere rigtig mange ting ud fra forskellige forudsætninger.

Det var kun meningen, at andelsselskabet skulle stiftes, hvis der blev fundet

vand. Der blev drøftet nogle uhensigtsmæssigheder i udkastet til vedtægter, og vedtægterne blev drøftet på et styregruppemøde. Han sad i en undergruppe med blandt andet Christian Hagelskjær og advokat Uffe Steffensen. Det blev drøftet, hvem der skulle stå for driften, og der var enighed om, at det var Energi Viborg. Han kan ikke huske, hvilke punkter i vedtægterne der var uenighed om. Han kan ikke huske, hvornår i tidsforløbet modellen, hvor Energi Viborg skulle overtage projektet, blev bragt på bane, men det var sidst i forløbet. Han kan heller ikke huske, om Energi Viborg var involveret i notatet af 16. marts 2012 vedrørende vilkårene for kommunens garantistillelse. Han må have set dette notat før, men kan ikke huske det. Han kan derfor heller ikke huske, om han var bekendt med indholdet af notatet på styregruppemødet den 19. marts 2012.

Han kan ikke huske, om Lasse Jacobsen sagde som anført i referatet, men han kan huske, at referatet blev tjekket for, om det, der var skrevet, var korrekt gengivet. Der har været korrespondance om alle referaterne fra styregruppemøderne. Det var ham, der først godkendte referaterne, inden de blev sendt ud til de andre deltagere.

Hvis omegnsbyerne ville have del i varmen fra projektet, og der ikke blev gravet rør ned ud til byerne, var det nødvendigt, at de overdrog deres produktionsapparat til Energi Viborg. Hvis ikke de gjorde det, kunne de ikke få del i geotermivarmen. Hvis der ikke var vand, altså ”dry hole”, eller hvis der ikke var vand nok, skulle omegnsbyerne være med til at betale for udgifterne, frem til Energi Viborg overtog projektet den 28. marts 2012. Det fremgår af driftsaftalen pkt. 8.5. Hvis der var vand, men der ikke blev etableret rør ud til omegnsbyerne, var det en nødvendighed, at omegnsbyerne overdrog deres produktionsapparater for at få del i den prisharmonisering, der så skulle ske.

Heinrich Nüchel har forklaret, at han er tidligere bestyrelsesformand i Viborg Fjernvarme. Det var Viborg Fjernvarme, der var initiativtager til projektet. Senere kom der andre med i projektet. Baggrunden for at involvere andre var, at der var meget vand i undergrunden, og så kunne flere få gavn af dette. Vedtægterne til andelsselskabet blev gennemgået, men de blev aldrig færdiggjort. Han ved ikke, hvorfor de ikke blev færdige, og heller ikke, hvorfor der ikke blev stiftet et selskab. Han kan ikke huske diskussionerne om kommunegarantien og heller ikke, hvornår de fandt sted. Han kan huske, at det blev drøftet på et tidspunkt, men han husker det ikke i detaljer. Han sad i bestyrelsen for Viborg Fjernvarme på det tidspunkt, hvor kommunegarantien blev drøftet, og der blev fremsendt nogle papirer herom.

Han vidste ikke før styregruppemødet den 28. marts 2012, at det var Energi Viborg, der skulle overtage projektet. Han troede, at andelsselskabet skulle videreføre projektet.

Henry Juhl Nielsen har forklaret, at han var direktør for Viborg Fjernvarme i perioden fra 2009 til 2012. Geotermiprojektet startede hos Viborg Fjernvarme, og man fik yderligere 8 parter ind i projektet. På generalforsamlingen

hos Viborg Fjernvarme var det blevet sagt, at man skulle se på, om de andre distributører i Viborg kunne og ville med i projektet, og man skulle også undersøge mulighederne hos omegnsbyerne.

Udkastet til vedtægter til andelsselskabet blev udarbejdet hos advokatfirmaet Steffensen & Horstmann, og vedtægterne blev også drøftet i styregruppen. Det var tanken, at Energi Viborg skulle købe al den varme, de skulle bruge, af geotermiselskabet, og herefter kunne de viderelevere varme til de øvrige 4 distributører i Viborg. På styregruppemødet den 7. oktober 2011 blev ”alt vendt”, og han gennemgik udkastet til vedtægterne. Han kan ikke huske, om der var nogen, der protesterede mod vedtægterne. Selskabet blev ikke stiftet på dette tidspunkt, idet der ikke var nogen grund hertil, før der var lavet en prøveboring. Han kan ikke huske, om der blev arbejdet videre med vedtægterne. Der var nogle præciseringer, der skulle indarbejdes.

Han kan ikke huske baggrunden for det, der er anført i referatet fra styregruppemødet den 7. oktober 2011, hvor der i næstsidste afsnit om Energi Viborgs krav, er oplyst, at Christian Hagelskjær har sagt, at hvis ikke der er opbakning, så gør Energi Viborg opmærksom på, at Energi Viborg har retten til produktion af varme i Viborg. Han kan ikke huske, hvad der blev drøftet på mødet og kan blot henholde sig til det, der står i referatet.

Han kan godt huske, at de på styregruppemødet den 23. september 2011 drøftede kommunegarantien, og at der havde været kutyme for i Viborg Kommune at få sådan en. Han har ikke givet udtryk for, at man har ret til en sådan garanti.

Formålet med Samarbejdsaftalen var, at man var fælles om projektet og fælles om betaling af projektet. Der var tegnet en forsikring, og de udgifter, der ikke var dækket af forsikringen, skulle parterne dække.

På styregruppemødet den 14. februar 2012 blev spørgsmålet om kommunegarantien drøftet. I perioden fra den 18. januar til den 14. februar 2012 deltog han ikke i drøftelser vedrørende kommunegaranti. Viborg Fjernvarme skulle komme med diverse oplysninger, men der var ikke forhandlinger. Han har ikke været involveret i drøftelserne om, hvilke vilkår kommunen ville stille i forbindelse med en garanti.

Han deltog i mødet i styregruppen den 6. marts 2012, men han kan ikke eksakt huske, hvad der blev drøftet på mødet udover, at de drøftede kommunegarantien. Han deltog også i styregruppemødet den 19. marts 2012, men han kan ikke nærmere huske, hvad der blev drøftet på dette møde. Han havde en formodning om, at kommunen ville stille en kommunegaranti. Viborg Fjernvarme modtog på et tidspunkt et brev om krav og vilkår i forbindelse med garantistillelsen, men han kan ikke huske, hvornår brevet kom. Han har vist set advokatnotatet om vilkår for kommunens garantistillelse på kommunens hjemmeside. Han kan ikke erindre, at Viborg Fjernvarme har fået notatet.

Han deltog i styregruppemødet den 28. marts 2012 og kan svagt huske mø-

det. Han ved ikke, hvorfor kommunen har lavet forskellige vilkår for distributørerne og omegnsbyerne i forbindelse med garantistillelsen. Der var sendt et brev til Viborg Fjernvarme, hvor kravene fra Viborg kommune i forbindelse med garantistillelsen var listet op. Det var første gang, han blev bekendt med kommunens vilkår.

Han var med til at indgå driftsaftalen med Energi Viborg. Han kan ikke svare på, hvad der var baggrunden for punkt 8.5 i aftalen, og han kan ikke huske, om bestemmelsen blev særskilt drøftet. Han rådførte sig med Viborg Fjernvarmes advokat i forbindelse med aftalens indgåelse. Driftsaftalen gik ud på, at Energi Viborg skulle stå for driften af geotermianlægget, og at varmen skulle fordeles i henhold til de andele, der var aftalt i projektet. Der var meget vigtigt for Energi Viborg, at geotermiprojektet ikke stillede sig hindrende i vejen for affaldsforbrændingsanlægget. Viborg Fjernvarme kunne have valgt ikke at acceptere de vilkår, som kommunen stillede i forbindelse med garantistillelsen, men så var varmeværket gået konkurs.

Benny Ragner har forklaret, at han var formand for Energi Viborg i perioden med geotermiprojektet. Han var også medlem af byrådet i samme periode. Energi Viborg blev involveret i projektet, da det er Energi Viborg, der producerer varme i Viborg. Han var enig i, at der på sigt skulle stiftes et geotermiselskab, der skulle levere varme til Energi Viborg, der herefter skulle levere varme til distributørerne.

Han kan huske, at det på styregruppemødet den 23. september 2011 blev nævnt, at der var stillet en kommunegaranti, hvilket undrede ham, da han ikke var bekendt hermed. Det viste sig senere, at der ikke var stillet en garanti. På Økonomiudvalgsmødet den 18. januar 2011 var der tvivl om, hvorvidt kommunen var forpligtet til at stille en garanti, hvilket skulle undersøges, og derfor blev beslutningen udsat.

På styregruppemødet den 14. februar 2012 var der kun en løs drøftelse om vilkårene for en kommunegaranti, men der var mange gisninger, om der blev stillet en garanti og på hvilke vilkår. På styregruppemødet den 28. marts 2012 blev vilkårene for garantien drøftet. Vilårene er delt op i punkt 3 og punkt 6, fordi der var et spørgsmål om prisharmonisering. Man var nødt til at lave aftalen med de 4 distributører for at harmonisere prisen. Han ved ikke, hvorfor der i øvrigt er en opdeling.

Han har set advokatnotatet om vilkår for kommunens garantistillelse. Kommunen ville vælge den model for garantistillelsen, hvor kommunen var bedst stillet, og hvis det var modellen, hvor Energi Viborg overtog projektet, så ville kommunen vælge den. Man havde stadig en forventning om et forbrændingsanlæg i Kjellerup, ligesom man forventede at indgå aftale med omegnsbyerne om levering af varme. Der var meningen, at der skulle ske prisharmonisering med alle, også med omegnsbyerne. Der skulle komme varme fra affaldsanlægget om vinteren og fra geotermianlægget hele året. Det var meningen, at alle forbrugere skulle betale det samme for varmen. Han deltog i alle

møder, hvor man drøftede forlængelse af aftalerne med omegnsbyerne. Det var oplyst, at de forskellige værker skulle indkalde til generalforsamling, men det trak ud, og der blev aldrig skrevet under på en aftale. Man har aldrig været sikker på at få varme fra Kvols, og det har omegnsbyerne heller ikke været sikre på. Hvis samarbejdsaftalen blev underskrevet efter den 28. marts 2012, kunne man forvente at få varme, hvis der var noget, ellers ikke. Han kan ikke huske drøftelserne om overtagelse af omegnsbyernes produktionsanlæg. Det var kun prisharmonisering, der blev drøftet. Man kunne godt harmonisere priserne uden at overtage omegnsbyernes produktionsanlæg. Han tror ikke, at han har deltaget i forhandlingerne med distributørerne om samarbejdsaftalen.

Han ved ikke, hvorfor sidste led i punkt 8.5 i driftsaftalen blev indsat. Hvis man gik ud af projektet i forbindelse med en stopklods, så skulle man betale en andel af projektet. Samarbejdsaftalen var fortsat gældende på det tidspunkt, hvor driftsaftalen blev drøftet. Det fremgår klart af samarbejdsaftalen, hvornår man kunne træde ud af aftalen. Når man ikke havde indgået en ny aftale, så var man bundet af den gamle, og derfor var omegnsbyerne ikke frigjort for deres betalingsforpligtelse.

Hans Erik Lund har forklaret, at han er direktør i Boligselskabet Sct. Jørgen. Han var også direktør i perioden 2009 til 2012. De to boligselskaber var allerede for en 20-årig periode aftagere af varme fra Energi Viborg, hvilket blandt andet var baggrunden for, at de deltog i aftalen om geotermiprojektet. De var ikke tvunget ind i aftalen, og de ville under alle omstændigheder blive aftagere af den varme, der måtte komme fra projektet.

På styregruppemødet den 23. september 2011 havde alle parter den klare opfattelse, at Viborg Fjernvarme havde fuldstændig styr på kommunegarantien, og at den allerede var givet. Det var en overraskelse, at der ikke var stillet en garanti, og at det ikke var givet, at den blev stillet. Han og flere andre har flere gange anmodet om at få synlige beviser for garantien, og det blev nærmest oplyst, at ”det var på plads”. Efter mødet i Økonomiudvalget den 18. januar 2012 blev der usikkerhed om, hvorvidt der var en kommunegaranti. Viborg Fjernvarme havde givet udtryk for, at de havde likviditet til projektet, men det blev nu oplyst, at der var likviditetsproblemer, idet Viborg Fjernvarmes bank ikke vil forlænge en kassekredit. Han har ikke deltaget i drøftelserne om kommunegarantien, men han gav ligesom de andre sine synspunkter til kende, når og hvor han kunne. Der var stor risiko for, at Viborg Fjernvarme ville gå fallit, hvis ikke der blev stillet en garanti.

På styregruppemødet den 28. marts 2012 blev de orienteret om de vilkår, der var stillet fra byrådets side i forbindelse med, at projektet skulle overdrages til Energi Viborg. Der var forskel i de aftaler, der skulle indgås med de 4 distributører og med omegnsbyerne. Det var oplagt, at de 4 distributører skulle indgå en aftale, og det var også nødvendigt, at der skulle indgås en ny aftale. Omegnsbyerne havde selv varmeproduktion, hvorfor det ikke var nødvendigt, at de indgik en ny aftale. Lasse Jacobsen sagde, at kommunen gerne vil-

le have, at der blev indgået aftaler med alle, også med omegnsbyerne. De var alle under et stort tidspres, og omegnsbyerne var ikke klar til at træffe afgørelse på dette tidspunkt. Det var på tale, at der var en mulighed for, at Energi Viborg kunne overtage omegnsbyernes produktionsanlæg. Hvis der var vand nok, var der mulighed for, at omegnsbyernes værker kunne stoppe deres kedler, ligesom boligselskabet havde gjort for mange år siden. Det er hans fornemmelse, at omegnsbyerne ikke sagde hverken nej eller ja til en aftale. Der var meget stor usikkerhed om, hvad der skulle ske.

I forbindelse med at boligselskabet indgik driftsaftalen med Energi Viborg, blev aftalens punkt 8.5 drøftet. Han fik i forbindelse med aftalens indgåelse indført punkt 19.2., idet der var nogle omkostninger, der ikke kunne indregnes i varmeprisen. Baggrunden for bestemmelsen var, at han ikke kunne disponere over lejernes penge. Det var de andre distributører, der skulle betale de udgifter, der ikke kunne indregnes. Boligselskabet Viborg fik også indført punkt 19.2 i sin aftale. De vidste godt, at det var usikkert, om omegnsbyerne indgik en aftale.

Der var i samarbejdsaftalen så mange stopklodser, at det skulle være muligt at træde ud af projektet, når man gik fra forundersøgelser til produktion. Projektet gled fra undersøgelse til produktion, uden at han opdagede det eller fik det at vide. Frem til 2011 var det stadig undersøgelse.

Han kan huske, at der på styregruppemødet den 28. marts 2012 var en dialog, hvor han deltog. Han fornemmede på mødet, at omegnsbyerne havde den opfattelse, at der var tale om nyt projekt, mens han havde en anden opfattelse. Lasse Jacobsen tilkendegav ikke, at omegnsbyerne blev frigjort for deres betalingsforpligtelse. Det, der var det afgørende på mødet, var, hvordan man kom videre. Det var ikke hans opfattelse, at det lå i oplægget, at omegnsbyerne skulle frigøres for deres betalingsforpligtelse, men han kan godt forstå, hvis de måske fik den opfattelse, at de trådte ud af projektet. Han fornemmede mødet som et positivt møde. Omegnsbyerne var ikke klar til at indgå aftalen på dette tidspunkt, og de blev frigjort for at fortsætte i projektet, men de blev ikke frigjort for betaling af udgifterne til forprojektet. Det blev sagt, at hvis man kom ned til det varme vand, så var alle med, men hvis ikke der blev skrevet under, så kunne man ikke få del i det varme vand.

Parternes argumenter (procedure)

Energi Viborg har i sit påstandsdokument anført: ”

1.1 Betalingspåstandene

Energi Viborg Kraftvarmes betalingspåstande støttes på Samarbejdsaftalens bestemmelser om, at projektdeltagerne i fællesskab skal afholde alle de omkostninger ved geotermiprojektet, der var udlagt af Viborg Fjernvarme, herunder ved overdragelse til et selskab, som overtager de økonomiske forpligtelser (Ekstrakten side 276-291).

Ved overdragelsen af geotermiprojektet fra Viborg Fjernvarme til Energi Viborg Kraftvarme den 28. marts 2012 udgjorde de afholdte omkostninger 74.979.088,72 kr. ekskl. renter, jf. opgørelsen over afholdte omkostninger (Ekstrakten side 689). Opgørelsen af de omkostninger, der kan henføres til geotermiprojektet, er ubestridt, se dog nedenfor i afsnit 4.5.

Omegnsbyernes procentvise andel af omkostningerne den 28. marts 2012 fremgår af Samarbejdsaftalens bilag 2 (Ekstrakten side 291), og betalingspåstandene er således opgjort over for hver enkelt af de tre sagsøgte med en andel af de afholdte omkostninger den 28. marts 2012, der svarer til de aftalte fordelingsprocenter.

Der er nedlagt subsidiære påstande for det tilfælde, at retten finder, at Energi Viborg Kraftvarme kun kan få medhold i et mindre beløb.

1.2 Anerkendelsen

Omegnsbyerne har i processkrift B (Ekstrakten side 96) nedlagt en subsidiær påstand om frifindelse for tiden med henvisning til, at Energi Viborg Kraftvarme har fremsat erstatningskrav mod to leverandører til geotermiprojektet.

Energi Viborg Kraftvarme har i processkrift II (Ekstrakten side 93) erklæret, at Omegnsbyerne vil modtage en forholdsmæssig andel af de erstatninger og tilbagebetalte honorarer, som reducerer de omkostninger, der indgår i opgørelsen af beløbet på 74.979.088,72 kr. For at undgå enhver tvivl herom har Energi Viborg Kraftvarme ændret påstandene, således at de nu indeholder en anerkendelse af denne tilbagebetalingspligt over for Omegnsbyerne.

Energi Viborg Kraftvarme anerkender dermed at tilbagebetale Omegnsbyerne en forholdsmæssig andel af erstatninger og tilbagebetalte honorarer, som Energi Viborg Kraftvarme modtager i to verserende sager mod Ross Engineering A/S og Rambøll Danmark A/S.

Der verserer ikke andre sager, som kan føre til, at de afholdte omkostninger til geotermiprojektet reduceres.

Voldgiftssagen mod Ross Engineering A/S blev indledt i januar 2015 med krav om betaling af 10 mio. kr., jf. klageskrift af 23. januar 2015 (Ekstrakten, s. 824). Der kan ikke opnås en større erstatning fra Ross Engineering A/S, da der er aftalt en ansvarsbegrænsning på 10 mio. kr. i borelederkontraktens afsnit 7 (Ekstrakten, s. 217).

Energi Viborg Kraftvarme har reklameret overfor Rambøll Danmark A/S og fremsat et skønsmæssigt erstatningskrav på 5 mio. kr. i anledning af Rambølls rådgivning på geotermiprojektet, og der er på den

baggrund indgået en suspensionsaftale (Ekstrakten, s. 815-816).

Hvis Energi Viborg Kraftvarme får fuldt ud medhold i de pågældende sager og opnår betaling af 10 mio. kr. fra Ross Engineering A/S og 5 mio. kr. fra Rambøll Danmark A/S, anerkender Energi Viborg Kraftvarme således at skulle tilbagebetale 765.000 kr. til Skals Kraftvarmeværk (5,1 % af 15 mio. kr.), 705.000 kr. til Stoholm Fjernvarmeværk (4,7 % af 15 mio. kr.) og 615.000 kr. til Løgstrup Varmeværk (4,1 % af 15 mio. kr.), idet de pågældende beløb dog skal reguleres med en forholdsmæssig andel af renter og sagsomkostninger.

Hvis Energi Viborg Kraftvarme får delvist medhold i de pågældende sager og opnår betaling af et mindre beløb, reduceres tilbagebetalingen til Omegnsbyerne tilsvarende.

Det **fastholdes**, at Omegnsbyerne bl.a. som følge af anerkendelsen i Energi Viborg Kraftvarmes påstande ikke har nogen retlig interesse i påstanden om frifindelse for tiden, og derfor ikke kan få medhold i denne.

1.3 Rentepåstanden

Der er enighed om, at de påstævnte beløb (hovedstolene) skal tillægges kreditrente i henhold til Samarbejdsaftalens afsnit 5 (Ekstrakten side 281), dvs. med en rente, der svarer til den rente og provision, Viborg Fjernvarme har betalt i sit pengeinstitut, jf. opgørelsen af kreditrenten (Ekstrakten side 711). Omegnsbyerne har ikke bestridt opgørelsen af kreditrenten.

Det gøres gældende, at kreditrenten skal afløses af procesrente (morarente) i henhold til rentelovens § 3, jf. § 5 fra 30 dage efter, at Energi Viborg Kraftvarme fremsatte anmodningen om betaling af det skyldige beløb med en detaljeret opgørelse af kravet, dvs. fra den 9. marts 2013, jf. breve til Omegnsbyerne af 7. februar 2013 (Ekstrakten side 699-710).

Hvis Energi Viborg Kraftvarme får medhold i den subsidiaire påstand om betaling af et mindre beløb, skal kreditrenten opgøres efter samme fremgangsmåde som renteopgørelsen (Ekstrakten side 711), men de omkostninger, som retten måtte finde ikke kan opkræves over for Omegnsbyerne, udgår af renteopgørelsen.

2. Sagens genstand

Sagen vedrører spørgsmålet, om Omegnsbyerne på lige fod med de andre projektdeltagere er forpligtet til at betale deres andel af omkostningerne ved geotermiprojektet ved Kvols ved Viborg.

Grundlaget for samarbejdet var Samarbejdsaftalen (Ekstrakten, side 276), hvorefter parterne forpligtede sig til i fællesskab at afholde

samtlige omkostninger ved forprojektet.

Viborg Fjernvarme skulle som projektleder indgå aftaler med rådgivere, købe grundarealet ved Kvols, indgå aftale om leje af boreriggen mv. og udlægge omkostningerne til projektet. Viborg Fjernvarme kunne ”til enhver tid kræve betaling fra parterne” (Ekstrakten side 281) i overensstemmelse med en mellem parterne aftalt fordelingsplan, der var vedhæftet Samarbejdsaftalen som bilag 2 (Ekstrakten side 291).

Projektdeltagerne var udover Energi Viborg Kraftvarme og Omegnsbyerne, Viborg Fjernvarme, der var projektleder, og de fire varmedistributører i Viborg by. Projektets ledende organ var styregruppen, hvor samtlige projektdeltagere var repræsenteret.

Projektdeltagerne opnåede i januar 2012 tilladelse fra Energistyrelsen til efterforskning og indvinding af geotermisk energi med hver en andel i tilladelsen, der svarede til den i Samarbejdsaftalen aftalte fordeling af projektomkostningerne, jf. Energistyrelsens tilladelse (Ekstrakten, side 315).

I foråret 2012 opstod der meget alvorlige likviditetsproblemer for Viborg Fjernvarme, der ikke længere kunne finansiere projektomkostningerne, jf. brev fra Jyske Bank af 16. marts 2012 (Ekstrakten side 383-384) og referat af styregruppemøde den 19. marts 2012 (Ekstrakten side 427).

Styregruppen besluttede derfor, at Viborg Fjernvarme skulle ansøge om kommunegaranti med henblik på at opnå fortsat finansiering af projektet. Viborg Kommune stillede i den forbindelse krav om et revideret budget, der blev indarbejdet i en redegørelse til kommunen (Ekstrakten side 389 og 392) og godkendt på styregruppemødet den 19. marts 2012 (Ekstrakten side 429).

Under et ekstraordinært økonomi- og byrådsmøde den 26. og 28. marts 2012, besluttede Viborg Kommune at stille en garanti på 150 mio. kr. med en række konkrete vilkår, der skulle sikre kommunen bedst muligt imod, at garantien kom til udbetaling. Det var bl.a. et vilkår, at geotermiprojektet blev overdraget til Energi Viborg Kraftvarme, jf. byrådets beslutning af 28. marts 2012 (Ekstrakten side 445-446).

På et styregruppemøde den 28. marts 2012 blev projektdeltagerne orienteret af kommunaldirektør Lasse Jacobsen om de vilkår, Viborg Kommune havde fastsat for at stille en kommunegaranti for projektet (Ekstrakten side 449).

På den baggrund overdrog projektdeltagerne, herunder Omegnsbyerne, den 25. april 2012 hver deres andel af efterforsknings- og indvindings-tilladelsen til Energi Viborg Kraftvarme, (Ekstrakten side 488-490).

Viborg Fjernvarme og Energi Viborg Kraftvarme indgik herefter den 4. juni 2012 en overdragelsesaftale, hvorefter Energi Viborg Kraftvarme overtog grundarealet ved Kvols og de aftaler, Viborg Fjernvarme i øvrigt som projektleder havde indgået vedrørende projektet.

Energi Viborg Kraftvarme forpligtede sig samtidig til at indfri de udlæg Viborg Fjernvarme havde afholdt frem til den 28. marts 2012 samt at overtage de forpligtelser, Viborg Fjernvarme havde påtaget sig som følge af de aftaler, der allerede var indgået.

Energi Viborg Kraftvarme indtrådte i den forbindelse i Viborg Fjernvarmes rettigheder til at kræve betaling fra de øvrige projektdeltagere for de udlæg, Viborg Fjernvarme havde foretaget frem til den 28. marts 2012, jf. overdragelsesaftalens afsnit 3 (Ekstrakten side 578).

Med overdragelsen til Energi Viborg Kraftvarme ophørte det formelle samarbejde efter Samarbejdsaftalen. For at sikre, at de øvrige projektdeltagere fortsat havde mulighed for at opnå fordele ved geotermiprojektet, hvis dette blev gennemført, var det et vilkår i Viborg Kommunes beslutning om at stille kommunegaranti, at der skulle indgås varmeaftaler med de fire varmedistributører i Viborg by og søges indgået tilsvarende varmeaftaler med Omegnsbyerne. Dermed fik de øvrige projektdeltagere også mulighed for via betaling i henhold til varmeaftalerne at afvikle deres andel af de omkostninger, der var afholdt og udlagt af Viborg Fjernvarme frem til den 28. marts 2012.

De øvrige projektdeltagere: Viborg Fjernvarme, Overlund Fjernvarmeværk A.m.b.a., Boligselskabet Sct. Jørgen og Boligselskabet Viborg har i overensstemmelse hermed indgået varmeaftaler og afvikler på den måde deres andel af omkostningerne frem til den 28. marts 2012.

Omegnsbyerne fik tilsvarende tilbudt en varmeaftale, jf. udkast til varmeaftale (Ekstrakten side 471), og der blev indledt forhandlinger med Omegnsbyerne herom, jf. møde af 30. april 2012 (Ekstrakten side 496). Omegnsbyerne ønskede imidlertid ikke at indgå en sådan aftale.

På grund af alvorlige tekniske problemer blev det den 20. juni 2012 besluttet midlertidigt at nedlukke geotermiprojektet, og kort tid derefter meddelte Omegnsbyerne den 24. juni 2012, at de ikke anså sig for at være forpligtet til at betale deres andel af de afholdte omkostninger, jf. enslydende e-mails fra Omegnsbyerne (Ekstrakten side 650).

Omegnsbyerne har efterfølgende fremført en række indsigelser som begrundelse for at være frigjort for forpligtelsen til at betale en andel af de omkostninger, der var udlagt af Viborg Fjernvarme. Disse indsigelser kan sammenfattes i følgende hovedspørgsmål:

1. Er Omegnsbyerne efter Samarbejdsaftalen forpligtet til at betale en andel af omkostningerne til geotermiprojektet?
2. Er Omegnsbyerne frigjort fra forpligtelsen til i henhold til Samarbejdsaftalen at betale en andel af omkostningerne, enten (a) som følge af Energi Viborg Kraftvarmes overtagelse af geotermiprojektet eller (b) som følge af bristede forudsætninger?
3. Er Energi Viborg Kraftvarmes krav opgjort i overensstemmelse med Samarbejdsaftalen og renteloven?
4. Anbringender
  - 4.1 Omegnsbyernes forpligtelser i henhold til Samarbejdsaftalen

Det var et grundlæggende princip for samarbejdet, at projektdeltagerne i fællesskab skulle afholde alle omkostninger, og der var mellem parterne enighed om fælles betaling af enhver omkostning relateret til forprojektet, jf. Samarbejdsaftalens afsnit 1, 4 og 5 (Ekstrakten side 277, 280 og 281).

Hvis der blev etableret produktion af geotermisk varme, var det hensigten, at omkostningerne ved forprojektet skulle overtages af et fælles andelsselskab, der skulle refundere Viborg Fjernvarmes udlæg, jf. Samarbejdsaftalens afsnit 5, stk. 2 (Ekstrakten side 281). Hvis projektet ikke kunne gennemføres, skulle omkostningerne fordeles i overensstemmelse med den aftalte fordelingsplan, jf. Samarbejdsaftalens afsnit 5, stk. 3 (Ekstrakten side 281).

Det var i Samarbejdsaftalen fastsat, at hvis én eller flere parter udtrådte af projektet, var den eller de øvrige parter berettiget til at fortsætte dette, jf. Samarbejdsaftalens afsnit 7 (generelt om udtræden) (Ekstrakten side 285). Tilsvarende kunne projektdeltagerne, jf. Samarbejdsaftalen, afsnit 9 (Ekstrakten side 287) vælge ikke at indtræde i ”*Andelsselskabet eller andet selskab*”, såfremt et sådant selskab blev etableret og overtog de økonomiske forpligtelser. Også i den situation skulle parternes andel af omkostningerne på det tidspunkt opgøres i overensstemmelse med den aftalte fordelingsplan i bilag 2 og indbetales til Viborg Fjernvarme.

Det **gøres** på den baggrund **gældende**, at Omegnsbyerne efter Samarbejdsaftalen og formålet med denne er forpligtet til at betale en forholdsmæssig andel af de omkostninger, der den 28. marts 2012 var afholdt til geotermiprojektet.

Omegnsbyerne har imidlertid anført, at der ikke kan gøres krav gældende, fordi Energi Viborg Kraftvarme overtog projektet, og der ikke

blev etableret et A.m.b.a. eller andet selskab som forudsat i Samarbejdsaftalen. Selvom den foreliggende situation ikke udtrykkeligt er reguleret i Samarbejdsaftalen, må ordlyden og formålet med denne føre til, at omkostningerne også i den foreliggende situation skal fordeles mellem projektdeltagerne som forudsat, idet situationen kan sidestilles med, at projektet blev overført til et selskab, som ikke havde deltagelse af alle parter.

Omegnsbyerne har endvidere anført, at Samarbejdsaftalen ikke finder anvendelse, fordi Omegnsbyerne hverken har valgt eller fravalgt at blive selskabsdeltagere. Dette er imidlertid ikke korrekt, idet Omegnsbyerne har samtykket til overdragelsen ved at overdrage deres andele af efterforsknings- og indvindingstilladelsen til Energi Viborg Kraftvarme (Ekstrakten side 488-490), ligesom Omegnsbyerne først efter, at det blev klart, at geotermiprojektet måtte stoppes, har gjort indsigelser mod denne beslutning.

4.2 Energi Viborg Kraftvarmes overtagelse af projektet

Ved overdragelsen af projektet til Energi Viborg Kraftvarme refunderede Energi Viborg Kraftvarme samtlige Viborg Fjernvarmes udlæg, og indtrådte samtidig i Viborg Fjernvarmes ret til i henhold til Samarbejdsaftalen at kræve de afholdte udlæg refunderet fra projektdeltagerne, jf. overdragelsesaftalens afsnit 3 (Ekstrakten, side 578) og afsnit 7 (Ekstrakten side 580).

En sådan overdragelse af rettigheder kræver ikke samtykke. Omegnsbyerne har imidlertid ved overdragelsen af efterforsknings- og indvindingstilladelsen accepteret, at geotermiprojektet blev overdraget, og har i øvrigt først efterfølgende gjort indsigelse mod overdragelsen af projektet.

Det **bestrides** på den baggrund, at Omegnsbyerne er frigjort fra forpligtelsen til at betale en andel af projektomkostningerne som følge af overdragelsen af projektet til Energi Viborg Kraftvarme.

Omegnsbyerne har heroverfor anført, at Samarbejdsaftalen ikke var bragt til ophør, og at der er tale om en gensidigt bebyrdende aftale, hvorefter der ikke kan ske overdragelse af Viborg Fjernvarmes rettigheder og pligter, medmindre der foreligger tilsagn fra Omegnsbyerne. Et sådan tilsagn foreligger imidlertid, jf. ovenfor i afsnit 4.1.

Omegnsbyerne har endvidere i det afsluttende processkrift (Ekstrakten side 128) anført, at Energi Viborg Kraftvarme har misligholdt Samarbejdsaftalens afsnit 3, ved ikke at gøre alle informationer tilgængelige efter overtagelsen af projektet. Der ses imidlertid ikke at være fremført nogen form for dokumentation herfor, ligesom der ikke foreligger dokumentation for, at en sådan påstået misligholdelse har påført Omegns-

byerne et tab, der kan begrunde en reduktion af deres betalingsforpligtelse efter Samarbejdsaftalen.

4.3 Omegnsbyernes forudsætninger

Omegnsbyerne har i det afsluttende processkrift, side 13 (Ekstrakten side 127) anført en række forudsætninger, der skulle begrunde, at Omegnsbyerne er frigjort fra forpligtelsen til at betale en andel af de afholdte omkostninger, jf. Samarbejdsaftalen:

(i) at geotermiprojektet skulle udmøntes i et fælles A.m.b.a., (ii) at Omegnsbyerne ville have afgørende indflydelse på projektet, (iii) at de ved gennemførelse af projektet ville få distribueret varme til Omegnsbyerne og (iv) at Viborg Kommune var indstillet på at stille såvel en kommunal garanti for forprojekt som kommunegaranti i forbindelse med etablering af et A.m.b.a.

Det **bestrides**, at Omegnsbyerne er frigjorte fra forpligtelserne i henhold til Samarbejdsaftalen som følge af Omegnsbyernes bristede forudsætninger, ligesom det **bestrides**, at Omegnsbyerne er frigjort fra budgetforhøjelsen som følge af Omegnsbyernes bristede forudsætninger.

4.3.1 Fælles A.m.b.a. og afgørende indflydelse på projektet

Projektdelegerne havde alle en forventning om, at geotermiprojektet, såfremt der blev etableret produktion af geotermisk varme, skulle overdrages til et fælles selskab, jf. Samarbejdsaftalens afsnit 1, 5 og 9 (Ekstrakten side 277, 281 og 287). Som følge af Viborg Fjernvarmes finansieringsproblemer i begyndelsen af 2012 accepterede alle projektdelegerne imidlertid, herunder Omegnsbyerne, at projektet blev overdraget til Energi Viborg Kraftvarme.

Det eneste realistiske alternativ til overdragelsen til Energi Viborg Kraftvarme havde været, at der blev truffet beslutning om projektophør. I denne situation ville Omegnsbyerne ligeledes skulle betale deres andel af omkostningerne til forprojektet og i tillæg hertil omkostningerne til nedlukning af borerne, jf. Samarbejdsaftalens afsnit 6 (Ekstrakten side 282).

Efter Samarbejdsaftalen havde styregruppen den overordnede indflydelse på projektet, og de otte projektdeltagere havde hver en stemme på styregruppemøderne, hvor beslutninger blev truffet med simpelt flertal, jf. Samarbejdsaftalens afsnit 2 (Ekstrakten side 278). Der var således ingen af projektdeltagerne, der forud for overdragelsen havde afgørende indflydelse på projektet.

Med overdragelsen af geotermiprojektet påtog Energi Viborg Kraftvarme sig den fulde økonomiske risiko for projektet og optog med kommunegaranti fra Viborg Kommune et lån i Kommunekredit på 150

mio. kr., som bl.a. blev anvendt til at indfri de udlæg, Viborg Fjernvarme havde afholdt. På den baggrund havde Energi Viborg Kraftvarme efter overtagelsen den fulde indflydelse på projektet.

Omvendt forsøgte Viborg Kommune ved fastsættelsen af vilkårene for kommunegarantien at sikre, at de øvrige projektdeltagere fortsat kunne have fordel af projektet, hvis der blev etableret produktion af geotermisk varme, ved at give de øvrige projektdeltagere mulighed for at indgå varmeaftale om levering af geotermisk varme og ved, at der skulle nedsættes et rådgivende geotermiudvalg, bl.a. med repræsentanter fra distributørerne.

4.3.2 Distribueret varme

Samtlige projektdeltagere deltog i geotermiprojektet med det formål at få distribueret varme fra det geotermiske anlæg, hvis projektet kunne gennemføres. Deltagerne forpligtede sig imidlertid med Samarbejdsaftalen til at afholde samtlige omkostninger til projektet i fællesskab, uanset om projektet førte til produktion af geotermisk varme eller ej, jf. bl.a. Samarbejdsaftalens afsnit 1 og 5 (Ekstrakten, side 277 og 281).

Efter at have overtaget projektet tilbød Energi Viborg Kraftvarme Omegnsbyerne at indgå en varmeaftale, som gav Omegnsbyerne mulighed for at modtage geotermisk varme og dermed fastholde fordelene ved geotermiprojektet, hvis dette kunne gennemføres, jf. udkast til varmeaftale (Ekstrakten, side 471). Omegnsbyerne ønskede ikke at indgå en sådan aftale.

Formålet med varmeaftalen var således at sikre, at Omegnsbyerne fik glæde af geotermiprojektet, hvis det blev gennemført, og at de fik mulighed for at betale deres andel af omkostningerne over varmeprisen, jf. udkast til varmeaftale afsnit 2, 4 og 8 (Ekstrakten side 473, 474 og 477). Hvis der ikke kunne indgås en varmeaftale, skulle Omegnsbyerne således fortsat betale i overensstemmelse med Samarbejdsaftalen, blot ikke over varmeprisen.

4.3.3 Kommunegaranti

Omegnsbyerne har anført, at det for Omegnsbyerne var en forudsætning, at Viborg Kommune var indstillet på at stille såvel en kommunal garanti for forprojektet og i forbindelse med etablering af "A.m.b.a.-selskabet".

Det fremgår imidlertid ikke af Samarbejdsaftalen eller de forhandlinger, der ledte til indgåelsen af aftalen, at det var en forudsætning, at der kunne opnås kommunegaranti til finansiering af forprojektet. Tværtimod fremgår det af Samarbejdsaftalens afsnit 5, at omkostningerne løbende skal udlægges af Viborg Fjernvarme.

Først i foråret 2012, hvor der blev konstateret så betydelige budgetoverskridelser, at Viborg Fjernvarme ikke længere kunne trække på kreditten i Jyske Bank og sikre den videre finansiering af forprojektet, blev det i styregruppen besluttet, at der skulle søges om kommunegaranti for at sikre projektets fortsættelse, jf. styregruppemødet den 14. februar 2012 (Ekstrakten side 346).

Der er således ikke noget grundlag for at anse Omegnsbyerne frigjort for deres betalingsforpligtelse på den baggrund.

Der er endvidere ikke grundlag for at pålægge Energi Viborg Kraftvarme et erstatningsansvar, som 100 % ejet kommunalt selskab, fordi der ikke blev stillet kommunegaranti på et tidligere tidspunkt i projektet.

4.4 Budgetforhøjelsen i marts 2012

Omegnsbyerne har anført, at de ikke havde godkendt budgetforhøjelsen, hvis Omegnsbyerne havde været bekendt med, at Energi Viborg sideløbende samarbejdede med Viborg Kommune om at overdrage geotermiprojektet til et af Energi Viborg ejet selskab

Budgetforhøjelsen blev imidlertid godkendt på styregruppemødet den 19. marts 2012 (Ekstrakten side 429) på et tidspunkt, hvor ingen af projektdeltagerne vidste, om Viborg Kommune ville stille kommunegaranti og i givet fald, hvilke vilkår Viborg Kommune ville kræve opfyldt. På den baggrund er der ikke grundlag for, at Omegnsbyerne skulle være frigjorte fra deres forpligtelse i henhold til budgetforhøjelsen.

4.5 Kravets opgørelse

Energi Viborg Kraftvarme har forud for sagens anlæg samt under sagens forberedelse gentagne gange opfordret Omegnsbyerne til at gennemgå opgørelsen af kravene og de bilag, der ligger til grund for opgørelsen, og har givet Omegnsbyerne adgang til samtlige bilag.

Omegnsbyerne har ikke bestridt, at omkostningerne relateret til geotermiprojektet pr. 28. marts 2012 beløber sig til 74.979.088,72 kr. ekskl. renter, og retten kan derfor lægge dette beløb til grund.

Omkostningerne er opgjort på grundlag af omkostninger til arbejde, der er udført og til materialer, der er forbrugt før den 28. marts 2012.

På den baggrund er regninger, der både dækker perioden før og efter den 28. marts 2012 periodiseret, således at alene omkostninger, der relaterer sig til perioden før den 28. marts 2012, er medtaget i opgørelsen. Indkøbsordrer, som er underskrevet før den 28. marts 2012, men hvor varerne er leveret den 28. marts 2012 eller derefter, er ikke medtaget i opgørelsen. Det samme gælder for lagervarer, som er indkøbt før den 28. marts 2012, men som ikke er forbrugt, herunder lagervarer

som er indkøbt før den 28. marts 2012 til Kvols 2 boringen, fordi boringen var så fremskreden, jf. nærmere Energi Viborg Kraftvarmes opgørelse af omkostningerne (Ekstrakten side 693). Opgørelsen er gennemgået af Energi Viborg Kraftvarmes revisor.

Omegnsbyerne har anført følgende specifikke indvendinger imod de i opgørelsen indeholdte poster: (i) at omkostningerne til en forsikringspræmie på 8.708.460 kr. skal udgå, (ii) at en forsikringssum på 9.000.000 kr. skal fradrages i opgørelsen af Energi Viborg Kraftvarmes krav, (iii) at der skal ske fradrag for projektets værdi pr. 28 marts 2012 og iv) at der skal ske fradrag for udgifter, som ikke kan indregnes i varmeprisen.

4.5.1 Forsikringspræmien på kr. 8.708.460 kr.

Forsikringspræmien vedrører en efterforskningsforsikring ("Exploration Risk Insurance"), der er tegnet den 23. marts 2012 efter krav fra styregruppen og med ikrafttræden 20. februar 2012.

En efterforskningsforsikring kommer til udbetaling, hvis boringen kan gennemføres og afdækker, at der ikke er tilstrækkeligt varmt vand. Forsikringen dækker samtlige omkostninger fra projektstart til prøvepumpning er afsluttet, jf. Willis' beskrivelse af forsikringen (Ekstrakten side 375).

Hvis, der var indtrådt en forsikringsbegivenhed, ville forsikringssummen dække de omkostninger, der var afholdt helt fra projektstart, og der ville derfor ikke være grundlag for tillige at opkræve de pågældende omkostninger hos projektdeltagerne.

Selvom forsikringsbegivenheden ikke indtrådte, er det derfor rimeligt at henføre forsikringspræmien til perioden før den 28. marts 2012, hvor den blev betalt.

4.5.2 Fradrag for forsikringssum på 9.000.000 kr.

Forsikringssummen på 9.000.000 kr. kom til udbetaling i anledning af en forsikringshændelse den 19. marts 2012 med en samlet skade på 15.408.291 kr., hvilket svarer til en dækning på 58,41 % af skaden.

Før den 28. marts 2012 var der afholdt 7.270.281 kr. af de samlede forsikringsdækkede omkostninger på 15.408.291 kr., og på den baggrund er kravet imod Omegnsbyerne reduceret med 58,41 % af de før den 28. marts 2012 afholdte omkostninger, jf. nærmere

Energi Viborg Kraftvarmes opgørelse af kravet (Ekstrakten side 694).

4.5.3 Fradrag for købesum og projektets værdi

Omegnsbyerne har anført, at Energi Viborg Kraftvarme ikke er beretti-

get til at opkræve de ca. 75 mio. kr., som var udlagt af Viborg Fjernvarme den 28. marts 2012, og som blev betalt af Energi Viborg Kraftvarme i forbindelse med overtagelsen af projektet.

Det begrundes for det første med, at Viborg Fjernvarme har modtaget ”*købesum svarende til de afholdte omkostninger*” og derfor ikke længere har noget krav imod de øvrige projektdeltagere. Dette er imidlertid ikke korrekt, idet Energi Viborg Kraftvarme har indfriet Viborg Fjernvarmes udlæg og er indtrådt i kravet mod de øvrige projektdeltagere.

Omegnsbyerne anfører videre, at der ved opgørelsen af kravet pr. 28. marts 2012 må ske fradrag for værdien af de aktiver og værdier, som var til stede på det tidspunkt.

Det er korrekt, at Energi Viborg Kraftvarme overtog arealet ved Kvols, hvor borerne blev gennemført, indkøbte borerør og andet materiel samt de aftaler, der var indgået vedrørende leje af borerig samt alle andre forpligtelser forbundet med projektet. Energi Viborg Kraftvarme overtog dermed den fulde risiko for projektet efter den 28. marts 2012, hvilket har påført Energi Viborg Kraftvarme yderligere omkostninger på 100 mio. kr., idet de samlede projektomkostninger er på ca. 175 mio. kr.

Energi Viborg Kraftvarme har således ikke overtaget aktiver eller andre værdier den 28. marts 2012, som ikke modsvares af de forpligtelser, Energi Viborg Kraftvarme indtrådte i. Det er således i det hele udkommenteret og uden faktisk grundlag, når Omegnsbyerne anfører, at projektet repræsenterede en værdi. Dertil kommer, at projektdeltagerne ved ophør eller udtræden af projektet efter Samarbejdsaftalen skal betale en andel af de omkostninger, som er afholdt på det tidspunkt. Ved fastsættelsen af kravets størrelse kan det ikke efter Samarbejdsaftalen tillægges betydning, om projektet har en værdi eller efterfølgende fører til, at der kunne etableres produktion af geotermisk varme.

Det er således præciseret i Samarbejdsaftalens afsnit 7 (generelt om udtræden) (Ekstrakten side 286), at der ”*ikke skal ske tilbagebetaling*” af de omkostninger en udtrædende part har betalt, uanset om der senere stiftes et andelsselskab, ligesom udtrædende parter ikke fremadrettet har nogen rettigheder eller økonomiske forpligtelser til projektet.

4.5.4 Fradrag for udgifter, som ikke kan indregnes i varmeprisen
Energitilsynet har den 9. oktober 2015 truffet afgørelse om de samlede omkostninger vedrørende geotermiprojektet kan indregnes i varmepriserne. Det følger af Energitilsynets afgørelse, at en mindre del af de i alt 175 mio. kr. efter Energitilsynets opfattelse, ikke er efterforskningsomkostninger og derfor ikke kan indregnes i varmeprisen. Afgørelsen

er påklaget til Energiklagenævnet.

Energitilsynets afgørelse vedrører kun en mindre del på ca. 2,3 mio. kr. af det beløb på ca. 75 mio. kr., som er grundlaget for de påstævnte beløb, jf. opgørelsen over fremrykkede omkostninger (Ekstrakten side 870-871) og Energitilsynets afgørelse, afsnit 12 (ekstrakten, side 828-829), og ikke som anført af Omegnsbyerne 10-25 mio. kr.

Ifølge Samarbejdsaftalen var der enighed om fælles betaling af *enhver* omkostning, der relaterede sig til forprojektet, jf. afsnit 4 (Ekstrakten side 280). Samarbejdsaftalen sonderer ikke mellem omkostninger, som kan indregnes i varmeprisen og omkostninger, som ikke kan.

Dertil kommer, at de omkostninger, Energitilsynet ikke anerkender som indregningsberettigede efter varmforsyningsloven, er besluttet og afholdt i den periode, hvor Omegnsbyerne deltog i projektet og deltog i styregruppen”.

Omegnsbyerne har i deres påstandsdokument anført: ”..

Sagens hovedspørgsmål

- 1) Er Omegnsbyerne frigjort af samarbejdsaftalen på baggrund af urigtige/bristede forudsætninger?
- 2) Har Viborg Fjernvarme og/eller Energi Viborg Kraftvarme handlet erstatningspådragende?
- 3) Er der indgået aftale udtrykkeligt eller stiltiende i forbindelse med Viborg Kommunes beslutning og den indgåede aftale mellem Viborg Fjernvarme og Energi Viborg Kraftvarme om, at samarbejdsaftalen ophører, og Viborg Fjernvarme ikke har krav mod Omegnsbyerne?
- 4) Er overdragelsen af projektet fra Viborg Fjernvarme til Energi Viborg Kraftvarme omfattet af opgørelsesbestemmelserne i samarbejdsaftalen?
I benægtende fald hvorledes skal opgørelsen mellem Viborg Fjernvarme og Omegnsbyerne udfærdiges?
- 5) Har Energi Viborg Kraftvarme overtaget Viborg Fjernvarmes rettigheder i medfør af samarbejdsaftalen?
- 6) Er Omegnsbyernes godkendelse af udvidelse af budgettet den 19. marts 2012 bortfaldet?
- 7) Hvordan skal et evt. krav opgøres?
  - 1) Fradrag for købesum

- II) Fradrag for værdi pr. 28. marts 2012
- III) Fradrag for værdier, der ikke er redegjort for/ikke værdiansat
- IV) Fradrag for udgifter, som ikke kan medtages over for forbrugere
- V) Fradrag for forsikringsudgifter
- VI) Fradrag for forsikringsbegivenheder
- VII) Fradrag for erstatningskrav mod rådgivere/leverandører

8) Har Energi Viborg Kraftvarme handlet illoyalt, og hvilken betydning har det for bedømmelsen af sagen?

9) Energi Viborg Kraftvarmes manglende opfyldelse af provokationer må få processuel skadevirkning.

10) Krav på rente

11) Sagsomkostninger

Anbringender

Til støtte for de nedlagte påstande gøres det gældende,

1. Omegnsbyernes forudsætninger

Det var en forudsætning for Omegnsbyerne,

at geotermiprojektet skulle udmøntes i et fælles AMBA,

at Omegnsbyerne ville have afgørende indflydelse på projektet,

at Omegnsbyerne ved gennemførelse af projektet ville få distribueret varme, og

at Viborg Kommune var indstillet på at stille såvel en kommunal garanti for forprojekt som kommunegaranti i forbindelse med etablering af AMBA-selskabet.

Omegnsbyernes forudsætninger har været bestemmende, kendelige og relevante.

Det bemærkes særligt, at Viborg Fjernvarme og/eller Energi Viborg Kraftvarme er nærmest til at bære risikoen for de urigtige/bristede forudsætninger.

2. Viborg Fjernvarme/Energi Viborg Kraftvarmes erstatningsansvar

Viborg Fjernvarme og/eller Energi Viborg Kraftvarme har pådraget sig et erstatningsansvar ved ikke at sikre sig, at kommunen var indstillet på at stille kommunal garanti i forbindelse med forprojektet og efterfølgende etablering af det fælles AMBA-selskab.

Det fremgår, at projektdeltagerne langt hen i forløbet var af den opfattelse, at tilsagn om kommunal garantistillelse var givet / at projektet havde krav på, at der blev stillet kommunal garanti.

Dette må bebrejdes henholdsvis Viborg Fjernvarme som ansvarlig for

gennemførelse af forprojektet samt Energi Viborg Kraftvarme som et 100% ejet kommunalt selskab, hvor bestyrelsen hovedsageligt består af byrådsmedlemmer fra Viborg Kommune.

Det fremgår af ekstraordinært byrådsmøde af 28. marts 2012, side 216 (bilag 16) at forvaltningen vurderer:

”a. Forvaltningen finder det utilfredsstillende, hvor fremskredent projektet er, og hvor mange dispositioner, der er truffet set i forhold til den manglende afklaring af finansiering. Det er gængs procedure i forsyningsprojekter at søge om kommunal garantistillelse, idet der kan opnås en markant lavere renteudgift, og ansøgningen om garantistillelse burde have været fremsendt senest i forbindelse med ansøgningen om godkendelse af varmforsyningsprojektet.”

b. Forvaltningen finder udviklingen i budgettet for både forprojekt og for hele projektet for meget bekymrende, herunder at oplysningerne først er fremkommet efter ansøgningen af 17. februar 2012 om kommunegaranti og i forlængelse af Økonomiudvalgets krav fra mødet den 22. februar 2012. I sagens natur er et geotermiprojekt forbundet med udfordringer og risici, der ikke alle kan forudses eller afdækkes. Imidlertid er udviklingen i budgetterne så markante og ændringer så ensidige i form af merudgifter, at Forvaltningen konkluderer, at økonomistyringen ikke har været tilstrækkelig.”

Omegnsbyernes tab kan uanset størrelsen opgøres til det krav, som rejses af Energi Viborg Kraftvarme.

3. Aftale om samarbejdsaftalens ophør/rafald af krav mod Omegnsbyerne

Det fremgår af såvel indgåede aftaler som korrespondance samt de mundtlige drøftelser, at Viborg Fjernvarme og/eller Energi Viborg Kraftvarme ikke ville gøre krav over for Omegnsbyerne, idet samarbejdsaftalen måtte anses som ophørt/krav mod Omegnsbyerne var frafaldet.

Dette var i øvrigt helt naturligt, idet Omegnsbyernes mulighed for at opnå gevinst ved boring til varmt vand var frataget Omegnsbyerne ved Viborg Kommunes beslutning/den indgåede aftale mellem Viborg Fjernvarme og Energi Viborg Kraftvarme.

I modsat fald ville Omegnsbyerne blive stillet dårligere, end hvis projektet var bragt til ophør.

4. Opgørelsesbestemmelserne i samarbejdsaftalen

Det fremgår af samarbejdsaftalens ordlyd (bilag 1) og af de drøftelser, som er foretaget op til samarbejdsaftalens indgåelse, at bestemmelserne alene regulerer ophør af samarbejdet i nogle ganske særlige situationer.

I samarbejdsaftalens pkt. 6 reguleres projektophør, såfremt styregruppen træffer beslutning herom. I tilfælde af, at styregruppen træffer beslutning om stop af projektet, er en eller flere af parterne berettiget til at fortsætte projektet. Styregruppen har ikke truffet beslutning om projektophør.

I samarbejdsaftalens pkt. 7 reguleres det forhold, at en part ønsker at udtræde af aftalen. Det bemærkes, at Omegnsbyerne aldrig har givet meddelelse om, at Omegnsbyerne ønskede at udtræde af projektet.

Det fremgår i øvrigt alene af pkt. 7, at såfremt en part har valgt at udtræde af projektet, skal der ikke ske tilbagebetaling af beløb betalt af den udtrædende part uanset det efterfølgende forløb.

I samarbejdsaftalens pkt. 9 er der endvidere beskrevet en tredje mulighed for, at aftalen bringes til ophør, idet det anføres i 1. afsnit til pkt. 9, at såfremt der etableres et AMBA eller andet selskab, som overtager de økonomiske forpligtelser, bringes aftalen til ophør.

Projektet blev overdraget og fortsat af Energi Viborg Kraftvarme. Bestemmelserne finder således ikke anvendelse.

Den foretagne overdragelse til Energi Viborg Kraftvarme er efter Omegnsbyernes opfattelse ikke omfattet af dette afsnit, idet det fremgår, at forpligtelserne i henhold til samarbejdsaftalen ophører for de selskaber, som vælger at blive andelshavere/selskabsdeltagere.

Selv om bestemmelsen måtte finde anvendelse, vil der i medfør af bestemmelsen ikke kunne gøres krav over for Omegnsbyerne, idet det fremgår forudsætningsvis og ud fra 2. afsnit i pkt. 9, at krav alene kan opgøres over for de parter, som vælger ikke at indtræde i andelsselskabet eller andet selskab.

Omegnsbyerne har således ikke fået mulighed for at indtræde i Energi Viborg Kraftvarme.

Overdragelsen af aktiver og aktiviteter fra Viborg Fjernvarme må enten forstås således, at aktiver og aktiviteter blev solgt til tredjemand, subsidiært at projektet blev opgivet.

Uanset om overdragelsen betragtes som overdraget til tredjemand eller som en opgivelse af projektet, skal der i forbindelse med opgørelsen af Viborg Fjernvarmes krav tages højde for en endelig opgørelse af projektet, hvorefter samtlige aktiver skal indgå i opgørelsen. Der henvises til opgørelsen af kravet til det anførte i pkt. 7.

5. Overdragelse af rettigheder fra Viborg Fjernvarme til Energi Viborg

Kraftvarme

Det gøres gældende, at Energi Viborg Kraftvarme ikke har overtaget Viborg Fjernvarmes rettigheder i medfør af samarbejdsaftalen.

Da samarbejdsaftalen er en gensidigt bebyrdende aftale, kan rettigheder og pligter ikke overdrages uden tiltrædelse af Omegnsbyerne.

Energi Viborg Kraftvarme har heller ikke dokumenteret, at Viborg Fjernvarmes rettigheder er overdraget.

6. Urigtige/bristede forudsætninger vedr. udvidelse af budgettet i marts 2012

Det fremgår, at Omegnsbyerne tidligst den 19. marts 2012 har godkendt udvidelse af budgettet.

Det fremgår endvidere af referat af styregruppemøde nr. 20 af 19. marts 2012 (bilag 15), at Omegnsbyernes forudsætninger fortsat er de samme som ved samarbejdsaftalens indgåelse.

Det kan således konstateres, at Energi Viborg Kraftvarme i samarbejde med Viborg Kommune i hvert fald senest fra marts måned 2012 arbejder med, at projektet skal videreføres af Energi Viborg Kraftvarme.

Det er således en forudsætning for Omegnsbyerne,

at geotermiprojektet skulle udmøntes i et fælles AMBA,

at Omegnsbyerne ville have afgørende indflydelse på projektet,

at de ved gennemførelse af projektet ville få distribueret varme til Omegnsbyerne, og

at Viborg Kommune var indstillet på at stille såvel en kommunal garanti for forprojekt som kommunegaranti i forbindelse med etablering af AMBA-selskabet.

Omegnsbyernes forudsætninger har været bestemmende, kendelige og relevante.

Det bemærkes særligt, at Viborg Fjernvarme og/eller Energi Viborg Kraftvarme er nærmest til at bære risikoen for de urigtige/bristede forudsætninger.

7. Opgørelse af krav

I) Fradrag for købesum

Som det fremgår af den indgåede aftale, herunder overdragelsesaftalen fra juni 2012 (bilag 21), er projektet overdraget mod betaling af en købesum svarende til de allerede afholdte udgifter.

Det fremgår endvidere af notat udarbejdet af advokat Per Hemmer af

19. juni 2012 (bilag AA), hvori det i 2. afsnit anføres:

”Efter aftalen overtager Energi Viborg Kraftvarme A/S projektet med de rettigheder og forpligtelser, der følger af dette, og Energi Viborg Kraftvarme A/S betaler som modydelse de omkostninger, der allerede er afholdt af Viborg Fjernvarme vedrørende projektet.”

Da Viborg Fjernvarme således har modtaget en købesum svarende til de afholdte omkostninger, er Viborg Fjernvarme og/eller Energi Viborg Kraftvarme ikke berettiget til at gøre kravet gældende over for Omegnsbyerne.

II) Fradrag for værdi pr. 28. marts 2012

Energi Viborg Kraftvarme har haft en loyalitetsforpligtelse til at mindske omkostningerne i forbindelse med et endeligt opgør over for Omegnsbyerne.

Det fremgår af den indgåede overdragelsesaftale, at projektet som minimum havde en værdi svarende til de afholdte omkostninger pr. 28. marts 2012, idet Viborg Kommune og Energi Viborg Kraftvarme har vurderet at ville stille kommunal garanti/overtage projektet for såvel allerede afholdte omkostninger og yderligere omkostninger på samlet 141,6 mio. kroner.

Såfremt Viborg Kommune og/eller Energi Viborg Kraftvarme havde været af den opfattelse, at projektet ikke havde en værdi svarende til de allerede afholdte omkostninger, ville der ikke have været truffet beslutning om overdragelse af projektet til Energi Viborg Kraftvarme med deraf følgende afholdelse af udgifter i størrelsesorden ca. 80 mio. kroner.

I forbindelse med opgørelsen af et evt. krav mod Omegnsbyerne må derfor fragå de værdier, som var til stede pr. 28. marts 2012.

Energi Viborg Kraftvarme har i øvrigt accepteret dette princip for så vidt angår erstatningskrav mod leverandører/rådgivere og delvist for så vidt angår betaling af forsikringssummer, som er udløst/aktiveret inden den 28. marts 2012.

III) Fradrag for værdier, der ikke er redegjort for/ikke værdiansat
Projektet havde pr. 28. marts 2012 en betydelig værdi.

Der er betydelige aktiver, som Energi Viborg Kraftvarme ikke har redegjort for.

Omegnsbyerne er således berettiget til et fradrag for værdien af de aktiver, som Energi Viborg Kraftvarme overtog fra Viborg Fjernvarme den

28. marts 2012.

Energi Viborg Kraftvarme har ikke iagttaget sin loyalitetsforpligtelse og realiseret de pågældende aktiver med henblik på at lade dem indgå i den udarbejdede opgørelse.

Det må komme Energi Viborg Kraftvarme processuelt til skade, at de fremsatte opfordringer ikke er opfyldt, og Energi Viborg Kraftvarme har tilsidesat sin loyalitetsforpligtelse i henhold til den indgåede samarbejdsaftale.

IV) Fradrag for udgifter, som ikke kan medtages over for forbrugere
Det fremgår af Energitilsynets udkast til afgørelse/redegørelse (bilag S), at udgifter for et samlet beløb på ca. 10 – 25 mio. kroner ikke kan overvælttes på forbrugerne.

Det er endvidere i strid med præceptiv lovgivning at indgå aftale om, at ikke fradragsberettigede omkostninger i medfør af energilovgivningen skal betales. En aftale herom vil således være ugyldig.

Det har været en forudsætning for Omegnsbyerne, at der alene blev afholdt udgifter, som skulle væltes over på forbrugerne, idet påtagelse af udgifter ikke ville være lovlige.

Risikoen for den urigtige forudsætning må bæres af Viborg Fjernvarme og/eller Energi Viborg Kraftvarme under hensyn til, at Viborg Fjernvarme og/eller Energi Viborg Kraftvarme har været projektansvarlig og i øvrigt selv har valgt rådgivere i forbindelse med gennemførelse af projektet.

Da Energi Viborg Kraftvarme ikke nærmere vil redegøre for forløbet, må hele det af Energitilsynet anførte beløb fratrækkes opgørelsen.

V) Fradrag for forsikringsudgifter

I forhold til Energi Viborg Kraftvarmes opgørelse skal den fulde forsikringspræmie ”dry hole” godskrives Omegnsbyerne.

Forsikringens værdi på overdragelsestidspunktet kan opgøres til præmiebeløbene, jf. bilag V og W.

VI) Fradrag for forsikringsbegivenheder

Vedrørende forsikringssum ”lost in hole” var kravet på forsikringssummen aktualiseret pr. 28. marts 2012 og skal derfor i sin helhed komme Omegnsbyerne til gode.

VII) Fradrag for erstatningskrav mod rådgivere/leverandører

Energi Viborg Kraftvarme har valgt ikke at opfylde de processuelle op-

fordringer og i øvrigt har misligholdt samarbejdsaftalen for så vidt angår information.

Det må derfor lægges til grund, at de skadegørende handlinger/krav mod Ross Engineering A/S og andre er sket før den 28. marts 2012.

Ethvert krav skal således fratrækkes i Energi Viborg Kraftvarmes opgørelse.

8. Loyalitetsforpligtelse

Energi Viborg Kraftvarme har ikke opfyldt sin loyalitetsforpligtelse.

Det er Omegnsbyernes opfattelse, at samarbejdsaftalen må fortolkes således, at der ved salg til tredjemand/opgivelse af projektet skal ske en samlet opgørelse, forinden der kan kræves betaling, herunder betaling fra Omegnsbyerne.

Selv om dette ikke måtte være tilfældet, må Energi Viborg Kraftvarmes manglende overholdelse af loyalitetsforpligtelsen få den konsekvens, at der på grund heraf ikke kan kræves noget beløb betalt - eller ikke kræve noget beløb betalt, før der foreligger en samlet opgørelse over projektets indtægter og udgifter.

9. Energi Viborg Kraftvarmes manglende opfyldelse af provokationer

Det kan noteres, at Energi Viborg Kraftvarme ikke har opfyldt de fremsatte opfordringer, hvilket må få processuel skadevirkning særligt under hensyn til, at loyalitetsforpligtelsen i samarbejdsaftalen er misligholdt.

10. Krav på rente

Energi Viborg Kraftvarme er tidligst berettiget til rente fra stævningens udtagelse, jf. rentelovens § 3, stk. 3, jf. stk. 2”.

Rettens begrundelse og afgørelse

Energi Viborgs krav er rejst med udgangspunkt i den samarbejdsaftale, som Boligselskabet Sct. Jørgen, Boligselskabet Viborg, Energi Viborg Kraftvarme A/S, Løgstrup Varmeværk, Overlund Fjernvarmeværk A.m.b.a., Skals Kraftvarmeværk A.m.b.a., Stoholm Fjernvarmeværk og Viborg Fjernvarme indgik i 2011. Aftalen angår efter sit indhold ”fordeling af udgifter ved de indledende undersøgelser om geotermi i Kvols” og havde til formål at afdække muligheden for at hente varmt vand op fra undergrunden i Kvols.

Det fremgår af aftalen bl.a., at de deltagende parter var interesserede i at deltage i projektet, som Viborg Fjernvarme forventedes at blive operatør på. Såfremt projektet viste sig realisabelt, var det hensigten at danne et fælles andelsselskab med begrænset ansvar, som skulle eje og drive ledningsnettet og

produktionsanlægget. Parterne forpligtede sig ved aftalen til i fællesskab at ”afholde alle omkostninger ved de indledende undersøgelser, som er nødvendige og påkrævede til vurdering af, om etablering af et geotermisk anlæg er teknisk muligt og økonomisk forsvarligt”. De enkelte parter andel fremgik af en vedhæftet fordelingsplan. Det blev endvidere aftalt, at der skulle ned sættes en teknikergruppe og en styregruppe, hvor alle parter havde ret til at være repræsenteret. Styregruppen skulle træffe de væsentlige og overordnede beslutninger med forbindelse til projektet, hvis praktiske udførelse skulle forestås af Viborg Fjernvarme. Projektomkostningerne var anslået til ca. 37 mio. kr. ekskl. moms, og parterne var ifølge aftalens pkt. 4.2 enige om ”fælles betaling af *enhver* omkostning relaterende sig til forprojektet, herunder omkostninger til ansøgninger, gebyrer til offentlige myndigheder, konsulent-, ingeniør- og advokatbistand, omkostninger til prøveboringer, prøvepumpning m.v.”. Et led i de fælles forpligtelser var efter pkt. 4.4 omkostninger til undersøgelser, som var eller ville blive udført. Viborg Fjernvarme skulle udlægge udgifterne og havde efter pkt. 5 ret til til enhver tid at kræve de øvrige parter andel betalt. Hvis projektet ikke blev gennemført i forhold til det planlagte, skulle omkostningerne fordeles mellem parterne i henhold til fordelingsplanen. Såfremt styregruppen stoppede projektet, ville aftalen ophøre, jf. aftalens pkt. 6, og i så fald skulle alle omkostninger, herunder omkostninger til lukning af borerne i overensstemmelse med Energistyrelsens anvisninger, fordeles mellem og betales af parterne. I projektet var indlagt såkaldte stopklodser, hvor parterne havde adgang til at udtræde af samarbejdet, ligesom parterne også under visse forudsætninger havde adgang til at udtræde af projektet. I disse situationer skulle udgifterne opgøres og fordeles mellem parterne med pligt til at betale en forholdsmæssig andel frem til udtrædelsestidspunktet. I pkt. 9 er det anført, at aftalen ville ophøre automatisk og uden varsel, såfremt der blev etableret et andelsselskab med begrænset ansvar (A.m.b.a.), som overtog de økonomiske forpligtelser. Såfremt en part valgte ikke at indtræde i andelsselskabet, skulle vedkommendes andel opgøres efter den aftalte fordelingsnøgle og betales i overensstemmelse hermed. Aftalen ville også automatisk ophøre uden varsel, såfremt projektet blev stoppet. Udgifterne, herunder til lukning af borer m.v., skulle også i denne situation fordeles i henhold til fordelingsnøglen og betales af parterne i overensstemmelse hermed.

Det følger således af samarbejdsaftalen, at en part alene kunne udtræde af aftalen mod at betale en forholdsmæssig andel af de påløbne omkostninger ved projektet, også hvis styregruppen valgte at stoppe projektet. En part kunne kun frigøres for betaling af sin andel, såfremt partens forpligtelser blev overtaget af det påtænkte andelsselskab. Viborg Fjernvarme havde haft ret til løbende at kræve en forholdsmæssig andel af udgifterne hos Omegnsbyerne og ville have tilsvarende ret efter det skete ophør af projektet.

I overensstemmelse med byrådets beslutning blev der i maj 2012 indgået en overdragelsesaftale mellem Viborg Fjernvarme og Energi Viborg. Det fremgår af aftalens pkt. 1 bl.a., at Viborg Fjernvarme ønskede at overdrage alle

selskabets rettigheder og forpligtelser vedrørende geotermiprojektet til Energi Viborg, mod at Energi Viborg samtidigt overtog forpligtelserne relateret til projektet. Ifølge aftalens pkt. 3.1 omfattede overdragelsen dels forpligtelserne, dels Viborg Fjernvarmes rettigheder i relation til efterforskning og etablering af projektet. Et led i de overtagne forpligtelser var at refundere Viborg Fjernvarme de afholdte udgifter og acantobetalinger vedrørende projektet, jf. aftalens pkt. 6.2. og 7.1.

Energi Viborg er herved indtrådt i Viborg Fjernvarmes ret til at kræve refusion af parterne, jf. herved samarbejdsaftalens pkt. 5 og 9. Dette er også i overensstemmelse med obligationsretlige grundsætninger om den, der indfriser en fordring på en anden.

I forbindelse med Energi Viborgs overtagelse af projektet overdrog Omegnsbyerne deres andele af indvindingstilladelserne til Energi Viborg. I Energi Viborgs breve af 25. april 2012 er det herom bl.a. anført, at Energistyrelsens forventede godkendelse af overdragelserne ville indebære, at Energi Viborg overtog alle rettigheder og forpligtelser i henhold til Energistyrelsens tilladelse, og at de øvrige deltagere samtidig blev frigjort. Der er efter ordlyden ikke grundlag for at fastslå, at overdragelserne tillige indebar, at Omegnsbyerne blev frigjort for deres klare forpligtelser ifølge samarbejdsaftalen. Energi Viborg har heller ikke i tiden efter overtagelsen af projektet optrådt på en sådan måde, at Omegnsbyerne kunne have en berettiget forventning om, at deres forpligtelser ifølge samarbejdsaftalen var bortfaldet.

Såfremt der var blevet fundet tilstrækkeligt varmt vand, skulle projektet overdrages til et andelsselskab, jf. samarbejdsaftalens pkt. 9. De nærmere regler for andelsselskabet blev ikke fastlagt, men det må antages, at alle deltagende parter, herunder Omegnsbyerne, skulle have indflydelse i selskabet. Det er Omegnsbyernes synspunkt, at de i forbindelse med overdragelsen af projektet til Energi Viborg blev ”smidt ud” af projektet og dermed sat uden for indflydelse, hvorfor en forudsætning for deres betalingsforpligtelse er bristet.

Overdragelsen skete på et tidspunkt, hvor Viborg Fjernvarme ikke længere havde mulighed for at betale de løbende udgifter, og Viborg Fjernvarmes pengeinstitut havde meddelt, at man inden for en nær fremtid ikke længere vil finansiere projektet. Selvom parterne fortsat gik ud fra, at der ville blive fundet tilstrækkeligt varmt vand, var dette uafklaret, og det måtte fremstå som usandsynligt, at en ny långiver ville finansiere de afholdte og kommende - betydelige - udgifter uden en kommunal garanti herfor. Retten lægger til grund, at den kommunale garanti med dertil knyttede betingelser i situationen var den eneste realistiske løsning, ikke blot for Viborg Fjernvarme, men for hele projektforsøbet og dermed også for Omegnsbyerne. Det forhold, at der efter overdragelsen ikke længere eksisterede en styregruppe, hvor Omegnsbyerne kunne være repræsenteret, kan under de nævnte omstændigheder ikke betragtes som en bristet forudsætning for Omegnsbyerne. Det bemærkes her-

ved, at disse fortsat havde mulighed for at følge det fortsatte forløb ligesom de øvrige deltagere i samarbejdsaftalen, bl.a. via en følgegruppe og det etablerede datarum.

Det var alle projektdeltagernes forventning, at de i tilfælde af, at der blev fundet tilstrækkeligt varmt vand, kunne udnytte dette til at nedbringe varmeprisen, og Omegnsbyerne blev også tilbudt at indtræde i aftaler med Energi Viborg herom, hvilket de ikke umiddelbart så sig i stand til at acceptere. Der er ikke grundlag for at anse Energi Viborgs krav i den henseende for urimelige. Det er derfor ikke en relevant bristet forudsætning specielt for Omegnsbyerne, at projektet ikke førte til, at der blev fundet varmt vand.

For så vidt angår den kommunale garanti bemærkes, at denne ifølge de fremlagte mødereferater og de afgivne forklaringer blev drøftet adskillige gange under forprojektet. Bevisførelsen giver imidlertid ikke grundlag for at fastslå, at det var aftalt eller forudsat, at der skulle stilles kommunal garanti for andet end anlægsprojektet. Dette støttes også af, at det var aftalt, at Viborg Fjernvarme skulle lægge ud for de omkostninger, der var til forprojektet.

Omegnsbyerne har videre gjort gældende, at de ikke er bundet af den budgetforhøjelse, som fandt sted den 19. marts 2012. Det er deres synspunkt, at det allerede på dette tidspunkt reelt var besluttet, at Energi Viborg eller et andet kommunalt ejet selskab skulle overtage projektet.

Til brug for behandlingen af ansøgningen om garanti fra Viborg Kommune havde kommunens økonomiudvalg på sit møde den 22. februar 2012 bl.a. anmodet om et revideret budget, en tidsplan og forslag til de vilkår, som kommunen kunne stille for at afgive en garanti. Energi Viborg anmodede på denne baggrund selskabets advokat om en redegørelse for sådanne mulige vilkår. Der blev på samme baggrund tillige udarbejdet en projektredgørelse, som sammen med en række andre bilag blev sendt til byrådet den 16. marts 2012, hvor ansøgningen blev forhøjet til at angå et beløb på 541 mio. kr. I et notat samme dag redegjorde Energi Viborgs advokat, Per Hemmer, for de vilkår, som kommunen kunne stille for en eventuel garanti. Den udarbejdede redegørelse blev godkendt på styregruppemødet den 19. marts 2012.

Byrådet behandlede sagen den 28. marts 2012, hvor byrådet tiltrådte indstillingen fra Økonomiudvalget. Det fulgte heraf, at vilkårene for at stille en kommunal garanti bl.a. var, **at** geotermiprojektet skulle overdrages til Energi Viborg, **at** der skulle indgås varmeaftaler med de 4 distributører i Viborg, som skulle afspejle og fastholde deltagernes fælles interesser i projektet i en gældsafviklingsperiode, og **at** der skulle søges indgået tilsvarende aftaler med Omegnsbyerne.

Omegnsbyerne har efter bevisførelsen ikke godtgjort, at det forud for byrådsmødet den 28. marts 2012 var afklaret, om, og i givet fald på hvilke vilkår, geotermiprojektet kunne videreføres. Retten lægger til grund, at Energi Vi-

borg i forløbet op til overtagelsen af projektet - en særdeles vanskelig og presset situation - alene varetog samarbejdspartnerne fælles interesser i forsøget på at videreføre projektet. Energi Viborgs krav kan derfor ikke af denne grund reduceres til det senest godkendte budgetbeløb forud for styregruppemødet den 19. marts 2012.

Det, som Omegnsbyerne i øvrigt har anført til støtte for frifindelsespåstanden, kan heller ikke føre til, at deres betalingsforpligtelse er bortfaldet.

Retten finder det heller ikke godtgjort, at ansvaret for projektets udvikling kan pålægges Viborg Fjernvarme, hvis retsstilling Energi Viborg er indtrådt i, i en sådan grad, at der ud fra erstatningsretlige betragtninger er grundlag for at reducere Omegnsbyernes forpligtelser eller lade disse bortfalde.

Opgørelsen af kravet

Energi Viborgs krav er opgjort med udgangspunkt i de procentsatser, som er aftalt i samarbejdsaftalen. Det kan efter det klare aftalegrundlag ikke tillægges betydning, om en udgift kan indregnes i varmeprisen efter varmforsyningslovens § 20.

Samarbejdsaftalen regulerer ikke den situation, at parterne på grund af økonomiske problemer overdrog geotermiprojektet til et kommunalt ejet selskab som en betingelse for en kommunal garanti. En sådan overdragelse må imidlertid ske med udgangspunkt i samarbejdsaftalens pkt. 9. Det fremgår af denne bestemmelse, at bortset fra den situation, at et andelsselskab overtog forpligtelserne, jf. pkt. 9, stk. 1, skulle de deltagende parter betale den aftalte del af omkostningerne. Det er ikke i bestemmelsen forudsat, at en udtrædende part skulle godskrives en andel af projektets eventuelle værdi. Dette udelukker dog efter rettens opfattelse ikke, at der i den foreliggende situation kan tages hensyn hertil. Dette skal ske ud fra en helhedsvurdering af, om det beløb, som ligger til grund for Energi Viborgs krav, er mindre end nettoværdien af projektet. Værdien af det enkelte aktiv er således ikke af afgørende betydning. Efter de foreliggende oplysninger om størrelsen af de beløb, som Energi Viborg godtgjorde Viborg Fjernvarme for dennes udlæg, og de senere – også meget betydelige – omkostninger, som Energi Viborg betalte frem til den ”intelligente nedlukning”, er der ikke grundlag for at antage, at gælden var mindre end det beløb på 74.979.088,72 kr. (uden renter), som er udgangspunktet for de rejste krav.

Energi Viborgs krav er ikke talmæssigt bestridt. Det baserer sig på Viborg Fjernvarmes bogholderi og faktisk betalte omkostninger og er gennemgået af en revisor, ligesom der er foretaget en rimelig periodisering af kravet. Retten lægger derfor opgørelsen til grund. Det er ubestridt, at Omegnsbyerne herefter hæfter for de andele, som de er sagsøgt for.

Energi Viborg har krævet de enkelte beløb forrentet med kreditrente fra den 9. marts 2013, jf. rentelovens § 3, stk. 3. Rentepåstanden støtter sig på bre-

vene af 7. februar 2013 til omegnsbyerne. I disse breve er anført baggrunden for Energi Viborgs krav og en rimelig specifikation af kravet. Omegnsbyerne blev tillige orienteret om, at de havde adgang til at gennemgå de bilag, som lå til grund for opgørelsen. Omegnsbyerne kom herved i besiddelse af de oplysninger, som var nødvendige for at bedømme kravets berettigelse og størrelse, jf. rentelovens § 3, stk. 3. Energi Viborgs krav om kreditrente tages derfor til følge. Det er ikke bestridt, at Energi Viborg har krav på procesrente fra sagens anlæg.

Da Energi Viborgs påstand indebærer, at Omegnsbyerne vil modtage en forholdsmæssig andel af de beløb, som i givet fald indgår fra erstatningssager mod de medvirkende rådgivere, er der ikke grundlag for at frifinde Omegnsbyerne for tiden.

Herefter tages Energi Viborgs principale påstande i det hele til følge.

Sagsomkostninger

Efter sagens udfald skal Omegnsbyerne betale sagens omkostninger til Energi Viborg med i alt 557.947 kr., som specificeres således:

Advokatomkostninger (inkl. udgift til ekstrakter o.l.): 400.000 kr.

Retsafgift: 150.000 kr.

Til dækning af vidnegodtgørelser: 7.947 kr.

Den samlede sagsgenstand andrager lidt over 10 mio. kr. Ved fastsættelsen af advokatomkostningerne er der på den ene side taget hensyn til, at sagen er hovedforhandlet over 5 dage efter en længere skriftveksling, ligesom der er fremlagt en betydelig mængde bilag. Der er på den anden side også taget hensyn til, at sagens problemstillinger er ens for de 3 sagsøgte. Vedrørende vidneudgifterne bemærkes, at udgiften til vidnet, advokat Tina Blach Ladefoged, er erstattet med 5.000 kr.

Sagsomkostningerne skal betales solidarisk af omegnsbyerne, i det indbyrdes forhold fordelt med 1/3 til hver.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte Skals Kraftvarmeværk A.m.b.a. skal til sagsøgeren, Energi Viborg Kraftvarme A/S, betale 3.823.933,52 kr., mod at Energi Viborg Kraftvarme anerkender at tilbagebetale 5,1 % af de erstatninger og tilbagebetalte honorarer inklusiv tilkendte renter og med fradrag for afholdte sagsomkostninger, som Energi Viborg Kraftvarme modtager fra Ross Engineering A/S i den verserende voldgiftssag og fra Rambøll Danmark A/S i den verserende reklamationssag som følge af en endelig retsafgørelse eller forlig. Domsbeløbet tillægges 64.019,97 kr. i kreditrente opgjort til og med den 9. marts 2013 og skal herefter forrentes med procesrente fra den 10. marts 2013.

Sagsøgte Stoholm Fjernvarmeværk A.m.b.a. skal til Energi Viborg Kraftvarme A/S betale 3.524.017,17 kr., mod at Energi Viborg Kraftvarme anerkender at tilbagebetale 4,7 % af de erstatninger og tilbagebetalte honorarer inklusiv tilkendte renter og med fradrag for afholdte sagsomkostninger, som Energi Viborg Kraftvarme modtager fra Ross Engineering A/S i den verserende voldgiftssag og fra Rambøll Danmark A/S i den verserende reklamations-sag som følge af en endelig retsafgørelse eller forlig. Domsbeløbet tillægges 58.998,80 kr. i kreditrente opgjort til og med den 9. marts 2013 og skal herefter forrentes med procesrente fra den 10. marts 2013.

Sagsøgte Løgstrup Varmeværk A.m.b.a. skal til Energi Viborg Kraftvarme A/S betale 3.074.142,64 kr., mod at Energi Viborg Kraftvarme anerkender at tilbagebetale 4,1 % af de erstatninger og tilbagebetalte honorarer inklusiv tilkendte renter og med fradrag for afholdte sagsomkostninger, som Energi Viborg Kraftvarme modtager fra Ross Engineering A/S i den verserende voldgiftssag og fra Rambøll Danmark A/S i den verserende reklamations-sag som følge af en endelig retsafgørelse eller forlig. Domsbeløbet tillægges 51.467,04 kr. i kreditrente opgjort til og med den 9. marts 2013 og skal herefter forrentes med procesrente fra den 10. marts 2013.

Skals Kraftvarmeværk A.m.b.a., Stoholm Fjernvarmeværk A.m.b.a. og Løgstrup Varmeværk A.m.b.a. skal solidarisk betale sagens omkostninger til Energi Viborg Kraftvarme A/S med 557.947 kr. I det indbyrdes forhold skal de sagsøgte betale 1/3 hver.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

Ole Kaels

Kirsten Maigaard

Leo Winther Plougmann (kst.)

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Retten i Viborg, den 1. september 2016.

Camilla Baltser Pedersen, retsassistent